

לאומי | דוח על הסיכונים

30.09.2023

הדוח על הסיכונים נמצא באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.leumi.co.il < אודות < מידע
כספי < גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים, ובאתר מגנ"א של רשות ניירות ערך
בכתובת: www.magna.isa.gov.il

תוכן העניינים¹

עמוד	
3	חלק 1 מידע כללי
3	דוח על הסיכונים
4	מטרה ועקרון הגילוי
4	מידע צופה פני עתיד
5	תחולת היישום
6	חלק 2 יחסים פיקוחיים עיקריים, סקירת ניהול הסיכונים ונכסי סיכון משוקללים
6	יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)
8	גישת התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים
10	הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר
13	סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)
14	חלק 3 הרכב ההון
14	הרכב ההון הפיקוחי (CC1)
16	מידע נוסף על הון והלימות הון
21	חלק 4 יחס המינוף
21	השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)
22	יחס המינוף (LR2)
23	חלק 5 סיכון אשראי
27	איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)
28	סיכון אשראי לפי ענפי משק
34	שיטות להפחתת סיכון אשראי - סקירה (CR3)
35	הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון (CR5)
37	מידע נוסף על סיכון אשראי
43	חלק 5א סיכון אשראי של צד נגדי
43	ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)
44	הקצאת הון בגין התאמת שערור לסיכון אשראי (CVA) (CCR2)
45	הגישה הסטנדרטית - חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון (CCR3)
46	הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) (CCR5)
48	חלק 6 סיכון שוק
49	סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MR1)
50	חלק 7 סיכון הנזילות וסיכון המימון
52	יחס כיסוי הנזילות - טבלת גילויים עיקריים (LIQ1)
53	יחס מימון יציב נטו - טבלת גילויים עיקריים (LIQ2)
57	חלק 8 סיכון תפעולי
59	חלק 9 סיכון אקלים וסביבה
60	חלק 10 מידע נוסף על סיכונים אחרים
62	מקרא

¹ למידע בנוגע לראשי התיבות בשמות הגילויים ראה מקרא בסוף הדוח.

חלק 1 - מידע כללי

דוח על הסיכונים

אנו מתכבדים להגיש דוח על הסיכונים ליום 30 בספטמבר 2023 (להלן: "דוח על הסיכונים") של בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן: "הבנק"). הדוח על הסיכונים ערוך בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו בדבר דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של ועדת באזל, כפי שאומצו במסגרת הוראות הדיווח של בנק ישראל, ומידע נוסף על סיכונים. בנוסף, הדוח ערוך בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים בדבר דוח רבעוני של תאגיד בנקאי ואינו כולל את כל המידע המובא בדוחות השנתיים. יש לקרוא אותו יחד עם הדוח על הסיכונים של הבנק ליום 31 בדצמבר 2022 (להלן: "הדוח השנתי על הסיכונים").

דוח זה מהווה מידע משלים ונלווה לדוחות הכספיים המאוחדים של הבנק ולדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 30 בספטמבר 2023 ויש לקרוא אותו יחד עם המידע המוצג בהם.

ד"ר שמואל (מולי) בן צבי
יו"ר הדירקטוריון

חנן פרידמן
מנכ"ל

רון מורי
סמנכ"ל בכיר ראש חטיבת
ניהול סיכונים

29 בנובמבר 2023

מטרה ועקרונות הגילוי

הדוח נועד לאפשר לקוראי הדוחות של הבנק להעריך מידע משמעותי שכלול בהם לגבי יישום מסגרת העבודה של ועדת באזל, ההון, חשיפות הסיכון ותהליכי הערכת הסיכון.

המידע בדוח זה כולל:

- דרישות גילוי שפורסמו על ידי ועדת באזל (דרישות נדבך 3).
  - דרישות גילוי על סיכונים המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות גילוי שפורסמו על ידי הוועדה ליציבות פיננסית (FSB) באמצעות צוות משימה לשיפור הגילוי (EDTF).
  - דרישות גילוי נוספות בהתאם להוראות הדיווח של בנק ישראל והנחיותיו (מידע נוסף).
- הדוח נערך בהתאם לדרישות הפיקוח על הבנקים בנוגע לגילוי לפי הוראות נדבך 3 של ועדת באזל ומידע נוסף על סיכונים, כפי שמעודכנות מעת לעת, ובהתאם לעקרונות המפורטים להלן:
- לגבי נתונים כמותיים שנכללו בגילויים קודמים במסגרת דרישות הגילוי של נדבך 3 או במסגרת דרישות גילוי נוספות כאמור לעיל, הוצגו נתונים השוואתיים לתקופה המקבילה בשנת הדיווח הקודמת כנדרש בהוראות.
  - המידע מבוסס בחלקו על מידע פיננסי שמוצג בדוחות הכספיים של הבנק אשר משמש בסיס לחישוב של יחסים רגולטוריים בהתאמות הנדרשות ובחלקו על הערכות פנימיות ומודלים פנימיים. לאור זאת, חלק מהמידע הינו בגדר אומדן לא מבוקר ו/או מייצג מידע שהינו בגדר מידע צופה פני עתיד.
  - המידע האיכותי בנוגע לחשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם מפורט ברובו במסגרת הדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2022, למעט אם חלו שינויים מהותיים בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 (להלן: "התקופה המדווחת"). לאור זאת, יש לעיין בדוח זה ביחד עם הדוח על הסיכונים והדוח הכספי ליום 31 בדצמבר 2022. כמו כן, מידע רלוונטי נוסף ניתן למצוא בפרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 30 בספטמבר 2023 (להלן: "דוח הדירקטוריון וההנהלה").
- בנוסף, החל מהדוחות הכספיים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2022, אימץ הבנק פרקטיקות גילוי מובילות בעולם כפי שנקבעו על ידי ה-TCFD בתחום האקלים. לאור זאת, למידע נוסף בנושא סיכונים אקלים וסביבה יש לעיין בדוח סביבה, חברה וממשל תאגידי (ESG) של הבנק לשנת 2022.

מידע צופה פני עתיד

דוח על הסיכונים כולל, בנוסף לנתונים המתייחסים לעבר, גם מידע והערכות המתייחסים לעתיד, המוגדרים בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, כ"מידע צופה פני עתיד". מידע צופה פני עתיד מתייחס לאירוע או לעניין עתידיים שהתממשותם אינה ודאית ואינה בשליטתו של הבנק בלבד.

מידע צופה פני עתיד מנוסח בדרך כלל באמצעות מילים או ביטויים, כגון: "הבנק מאמין", "הבנק צופה", "הבנק מצפה", "הבנק מתכוון", "הבנק מתכנן", "הבנק מעריך", "מדיניות הבנק", "תכניות הבנק", "תחזית הבנק", "צפוי", "אסטרטגיה", "יעדים", "עלול להשפיע", "אומדן", "תרחיש", "עשוי", "יכול", "יהיה", "אופטימי", "פסימי" וביטויים נוספים המעידים על כך שמדובר בתחזית לעתיד ולא בעובדות עבר.

מידע צופה פני עתיד הנכלל בדוח על הסיכונים נסמך, בין השאר, על תחזיות לעתיד בנושאים שונים הקשורים להתפתחות הכלכלית בארץ ובעולם ובמיוחד לשוקי המטבע ושוקי ההון, לחקיקה, להוראות גורמי פיקוח, להתנהגות המתחרים, להתפתחויות טכנולוגיות, למצב הגיאופוליטי והביטחוני בארץ ולנושאי כח אדם.

כתוצאה מאי היכולת לחזות בוודאות שאמנם תחזיות אלה תתממשנה ומכך שבפועל האירועים יכולים להיות שונים מאלו שנחזו, קוראי הדוח צריכים להתייחס בזהירות למידע המוגדר כ"צופה פני עתיד", שכן הסתמכות על מידע כאמור כרוכה בסיכונים ובאי ודאות והתוצאות הכספיות והעסקיות העתידיות של קבוצת לאומי עשויות להיות שונות באופן מהותי.

הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הכלול בדוחות אלה. האמור אינו גורע מחובות הדיווח של הבנק על פי כל דין.

תחולת היישום

- א. הקבוצה מפוקחת על בסיס מאוחד על ידי הפיקוח על הבנקים בנק ישראל. איחוד החברות המאוחדות ורישום השווי המאזני של החברות הכלולות הינו בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות בנק ישראל. ליום 30 בספטמבר 2023 לא קיימים הבדלים בין בסיס האיחוד לפי כללי החשבונאות ובסיס האיחוד הפיקוחי למטרות הלימות הון. כנדרש בהוראות בנק ישראל, הנתונים המוצגים במסגרת דרישות הגילוי הפיקוחיות בהתאם להוראות ועדת באזל שנכללו בדוח זה מוצגים על בסיס מאוחד בלבד ומבוססים על המידע הפיננסי המוצג בדוחות הכספיים, בהתאמות המתחייבות מיישום הוראות ועדת באזל (כגון: הניכויים מההון, מכשירי חוב הכשירים להיכלל בהון הרגולטורי, טיפול מיוחד בהשפעה חשבונאית בגין תכנית התייעלות על הון הבנק וחישוב מותאם בגין התחייבויות אקטואריות מיוחדות).
- ב. נכון ליום 30 בספטמבר 2023, פעילות הבנק באמצעות שלוחות חו"ל, הינה בבריטניה בלבד.

חלק 2 - יחסים פיקוחיים עיקריים, סקירת ניהול הסיכונים ונכסי סיכון משוקלים יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)

		ה	ד	ג	ב	א	
		30 בספטמבר	31 בדצמבר	31 במרס	30 ביוני	30 בספטמבר	על בסיס מאוחד, ליום:
		2022	2022	2023	2023	2023	
הון זמין (במיליוני ש"ח)							
1	הון עצמי רובד 1 ^{(א)(ד)}	47,245	48,797	50,205	51,373	51,998	
א1	הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות	47,186	48,748	50,165	51,340	51,973	
2	הון רובד 1	47,245	48,797	50,205	51,373	51,998	
א2	הון רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות	47,186	48,748	50,165	51,340	51,973	
3	הון כולל ^{(א)(ד)}	59,151	60,817	64,633	66,040	66,369	
א3	הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות	59,093	60,767	64,593	66,008	66,343	
נכסי סיכון משוקלים (במיליוני ש"ח)							
4	סך הכל נכסי סיכון משוקלים (RWA) ^{(א)(ד)}	414,093	425,643	447,220	457,365	460,274	
יחסי הלימות הון, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים (באחוזים)							
5	יחס הון עצמי רובד 1 ^{(א)(ד)}	11.41%	11.46%	11.23%	11.23%	11.30%	
א5	יחס הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות	11.25%	11.29%	11.14%	11.17%	11.25%	
6	יחס הון רובד 1	11.41%	11.46%	11.23%	11.23%	11.30%	
א6	יחס הון רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות	11.25%	11.29%	11.14%	11.17%	11.25%	
7	יחס הון כולל ^(א)	14.28%	14.29%	14.45%	14.44%	14.42%	
א7	יחס הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות	14.27%	14.26%	14.44%	14.43%	14.41%	
א11	יחס הון עצמי רובד 1 הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים ^(א)	10.21%	10.21%	10.21%	10.20%	10.21%	
א12	יחס הון עצמי רובד 1 זמין, מעבר לנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים ^(א)	1.20%	1.25%	1.02%	1.03%	1.09%	
יחס המינוף, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים^(א)							
13	סך החשיפות (במיליוני ש"ח)	744,777	766,895	756,692	767,928	773,129	
14	יחס המינוף (באחוזים)	6.34%	6.36%	6.63%	6.69%	6.73%	
א14	יחס המינוף, לפני השפעת הוראות מעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות (באחוזים)	6.34%	6.36%	6.63%	6.69%	6.72%	
יחס כיסוי נזילות, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים^(א)							
15	סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (במיליוני ש"ח)	187,627	190,351	173,385	159,820	162,831	
16	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים, נטו (במיליוני ש"ח)	147,176	145,214	135,709	125,491	125,639	
17	יחס כיסוי נזילות (באחוזים)	127%	131%	128%	128%	130%	
יחס מימון יציב נטו, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים^(א)							
18	סך הכל מימון יציב זמין	391,522	401,588	399,111	408,870	406,458	
19	סך הכל מימון יציב נדרש	309,793	312,954	337,089	336,795	344,237	
20	יחס מימון יציב נטו (באחוזים)	126%	128%	118%	121%	118%	

ראה הערות בעמוד הבא.

הערות:

- (א) נתונים אלה כוללים התאמות בגין תכנית התייעלות שנקבעו לפי מכתב הפיקוח על הבנקים בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל", הפוחתת בהדרגה עד ליום 30 בספטמבר 2024. לפרטים נוספים על השפעת הוראות המעבר וההתאמות בגין תכניות התייעלות ראה "הקלה בגין תכניות התייעלות תפעולית" בחלק 3 בהמשך הדוח.
- (ב) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש ליום 30 בספטמבר 2023 הינם 10%-13.5% בהתאמה. ליחס הון עצמי רובד 1 התנוספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למעט הלוואות לדיור שניתנו בתקופת הוראת השעה. לפירוט נוסף על הוראת השעה להתמודדות עם משבר הקורונה ראה פרק גישת התאגיד הבנקאי להערכת הלימות ההון להלן.
- (ג) להרחבה בנושא יחס המינוף ראה חלק 4 בהמשך הדוח.
- (ד) יחס כיסוי הנזילות של הבנק חושב על בסיס ממוצע תצפיות יומיות במהלך הרבעון המדווח. להרחבה בנושא יחס כיסוי נזילות ראה חלק 7 בהמשך הדוח.
- (ה) להרחבה בנושא מימון יציב נטו ראה חלק 7 בהמשך הדוח.
- (ו) נתונים אלה כוללים התאמות בגין השפעת היישום לראשונה של כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים, אשר פוחתות בהדרגה עד ליום 31 בדצמבר 2024.
- (ז) ביום 5 בספטמבר 2022 אישר דירקטוריון הבנק, לאחר קבלת אישור הפיקוח על הבנקים, לשנות את אופן מדידת ההתחייבויות הפנסיוניות לצורכי הון הפיקוח. על פי שיטת המדידה החדשה, בכל רבעון הבנק יחשב את השינוי בהתחייבות לפנסיה כתוצאה משינויים בריבית ההיוון בניכוי השינוי בשווי הנכסים שיועדו מראש לגידור התחייבויות אלו. השינוי בהתחייבות לפנסיה נטו, לאחר השפעת המס, ייפרס באופן לינארי על פני ארבעה רבעונים, החל מהרבעון עברו בוצע החישוב. יישום השיטה החדשה נכנס לתוקף ביום 1 ביולי 2022 ויהיה בתוקף עד המוקדם מבין השניים: א) דוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2029 (כולל) או ב) מועד הדוח הכספי בו הממוצע לאורך ארבעה רבעונים האחרונים של סכום ההתחייבויות הפנסיוניות יהיה נמוך מסך של 10 מיליארד ש"ח, צמוד למדד (מהמדד הידוע ביום 1 ביולי 2022 ועד למדד הידוע בתאריך הדוח הכספי הרלוונטי). במקביל בוטל אישור הפיקוח למדידת ההתחייבויות הפנסיוניות לצורכי חישוב ההון הפיקוחי לפי ממוצע נע של תשואות השוק לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימו במועד הדיווח הרלוונטי, שהיה בתוקף החל מהדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2016.
- לפרטים נוספים בדבר מדדים אלה לרבות גילוי כמותי מפורט ראה בהמשך דוח זה.

גישת התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים

לעניין גישת התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים – ראה חלק 2 בדוח השנתי על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2022 וכן פרק הסיכונים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

מלחמת "חרבות ברזל"

לאחר תאריך הדוח, ביום 7 באוקטובר 2023, נפתחה מתקפה רחנית על מדינת ישראל, ובפרט על אוכלוסייתה האזרחית, בעקבות מתקפה זו מדינת ישראל הכריזה על פתיחת מלחמת "חרבות ברזל". ירי הטילים שהגיע עד למרכז הארץ, פינוי יישובים בדרום הארץ וצפונה, גיוס המילואים הנרחב והשבתת מערכת החינוך, כל אלו הביאו לשיבושים בפעילות הכלכלית במשק הישראלי. למלחמה צפויה להיות השפעה שלילית משמעותית על הכלכלה הישראלית, בפרט כל עוד הלחימה נמשכת, וכפועל יוצא מכך על ביצועיו של הבנק. ישנו פוטנציאל כלכלי שלילי ניכר, ברקע האפשרות להסלמה נוספת של הדברים לגזרות נוספות, ובכל מקרה מדובר באירוע הצפוי לפגוע באופן מהותי, בפרט בזמן הלחימה, בפעילות הכלכלית ובשווקים הפיננסיים של ישראל. חומרת ההשפעה תלויה, בין היתר, במשך הזמן של המלחמה ובהיקף אזורי הארץ אשר יושפע מהמלחמה באופן ישיר. ענפי הפעילות אשר נראה שנפגעו במידה רבה יחסית כוללים: תיירות, תרבות ופנאי, חקלאות, בנייה, מסחר ועוד. לאחר המלחמה, צפוי תהליך של שיקום אזרחי וביטחוני, שיבוא לידי ביטוי בהוצאה הציבורית, בהשקעות בנכסים קבועים, שירותי בריאות ושירותים סוציאליים, ובהיקף הצריכה הפרטית.

למידע נוסף ראה פרק התפתחויות עיקריות במשק בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 30 בספטמבר 2023.

על רקע הפוטנציאל הכלכלי השלילי של המלחמה הועלתה רמת החומרה של סיכון מאקרו המקומי מ"בינונית-גבוהה" ל"גבוהה". כמו כן לנוכח המצב המאקרו כלכלי בדגש על פוטנציאל השפעת הלחימה ומגמת עליית הריבית המתמשכת הועלתה רמת החומרה של סיכון האשראי הכולל וחומרת סיכון איכות לווים וביטחונות מ"בינונית" ל"בינונית-גבוהה".

לאומי שהינו מפעל חיוני לשעת חירום פועל בהתאם לתכניות ההמשכיות העסקית שלו וממשיך לספק שירותים פיננסיים באמצעות מערך הסניפים, המוקדים הטלפוניים ופלטפורמות דיגיטליות, תוך שבוצעה התאמה להרחבת העבודה מרחוק על מנת לתת מענה לצרכים הנוכחיים ולאפשר המשכיות עסקית מלאה בכלל היחידות.

במהלך החודשים אוקטובר ונובמבר 2023 פרסם בנק ישראל מספר הוראות ודגשים פיקוחיים לאור פרוץ המלחמה, ביניהם מכתב המפקח על הבנקים לראשי הבנקים מיום 12 באוקטובר 2023 ובו דגשים של הפיקוח על הבנקים למערכת הבנקאית והצעדים שעל הבנקים לנקוט לאור המלחמה, מתווה לסיוע ללקוחות בהתמודדות עם השלכות המלחמה מיום 15 באוקטובר 2023 ומיום 8 בנובמבר 2023, דגשים פיקוחיים לגבי טיפול בחובות ודיווח לציבור מיום 26 באוקטובר 2023 ותכנית מוניטרית להקלת תנאי האשראי לעסקים קטנים וזעירים מיום 6 בנובמבר 2023. ביום 12 בנובמבר 2023 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא תכנוני הון ומדיניות חלוקת רווחים ובו ביקש מהבנקים לבחון מחדש את מדיניות חלוקת הדיבידנד וביצוע רכישה עצמית של מניות לתקופה הקרובה וזאת על רקע המלחמה והגידול בחוסר הוודאות לגבי המשכיות המלחמה והיקף השפעתה על המשק.

למידע מפורט והרחבה של כלל הפרסומים הרלוונטיים של בנק ישראל ראה פרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח ממשל תאגידי ליום 30 בספטמבר 2023.

בהיבט סיכון האשראי, בהתאם להערכתיו הראשונית של הבנק, ענפי המשק שפעילותם חשופה במיוחד לנזקי המלחמה הם: בנייה, חקלאות וכן ענפי התרבות והפנאי (תיירות, מסעדות, מופעים וכו'), וחלק מענפי התעשייה והמסחר, כתלות במיקום האזורי שלהם. בשל חוסר הוודאות הגבוה שנוצר, וההשלכות האפשריות במהלך התקופה הקרובה על הכלכלה והחברה בישראל, לא ניתן לאמוד במדויק את עוצמת הפגיעה בתיק האשראי של הבנק. הבנק בוחן את יכולתו לעמוד בהתפתחויות השליליות באמצעות תרחישי קיצון מערכתיים. לאור העלייה ברמת הסיכון, חודדו דגשים וחוזקו תנאים בהעמדת אשראי חדש בקווי העסקים השונים בתקופת המלחמה, ומתבצע המשך ניטור ומעקב הדוק שוטף אחר מוקדי סיכון והתפתחויות בשוק על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות לפי הצורך.

השלכות האמור לעיל קיבלו ביטוי בחישוב ההפרשה הקבוצתית ובהתאם הובילו להחמרת פרמטרים מאקרו כלכליים ואינדיקטורים ענפיים שונים ובהתאם הובילו לגידול בהוצאות להפסדי אשראי אשר הסתכמו ברבעון השלישי בסך של 991 מיליון ש"ח, מתוכם סך של 869 מיליון ש"ח בגין הוצאה קבוצתית.

למידע נוסף ראה פרק סיכונים אשראי.

השלכות נוספות

עם פרוץ המלחמה נרשמה ירידה חדה בשווקי המניות המקומיים, פתיחת מרווחי אג"ח חברות מקומיות, ופיחות חד בשער השקל למול הדולר שהתמתן בהמשך באופן משמעותי, בין היתר, ברקע התערבות בנק ישראל בשוק המט"ח. כמו כן, נרשמה היתלות חדה בעקום התשואות השקלי והתרחב מרווח אג"ח ממשלת ישראל במט"ח, בין היתר בשל העמדת דירוג האשראי של מדינת ישראל תחת מעקב שלילי, על ידי חברות הדירוג הבינלאומיות. חוסר הוודאות בשווקים עדיין קיים, והתנודתיות בשווקים הפיננסיים עשויה להימשך.

הבנק מנטר באופן שוטף את מדדים אלו ומתאים אותם למצב בהתאם לתרחישים שמבצע.

להערכת הבנק, ירידה בדירוג האשראי של מדינת ישראל (עד שני notch), על ידי אחת ואף כמה מחברות הדירוג המדרגות את מדינת ישראל, לא תשפיע על יחסי הלימות ההון של הבנק.

ליחסי כוסי הנזילות של הבנק, ויחסי ההון של הבנק ראה פרק סיכון הנזילות ופרק ההון והלימות ההון.

למידע נוסף ראה פרק התפתחויות עיקריות במשק בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 30 בספטמבר 2023.

בהיבט התפעולי, לאומי פועל בהתאם לתכניות ההמשכיות העסקית וממשיך לספק שירותים פיננסיים באמצעות מערך הסניפים, המוקדים הטלפוניים ופלטפורמות דיגיטליות.

בנוסף, הבנק הנגיש סניפים נייחים לאזורי הכינוס של מפוני הדרום על מנת לאפשר ולהקל על ביצוע פעולות בנקאיות.

הבנק ממשיך לבחון את הדרכים למתן סיוע ללקוחותיו ומגביר את תהליכי הניטור והמעקב אחר מוקדי הסיכון, תוך היערכות להתאמת הפעילות ומתן מענה לצרכים העולים נוכח המצב.

הערכות הבנק בדבר השפעות המלחמה על חומרתם של כלל גורמי הסיכון, רווחיות עתידית של הבנק, יחסי ההון והנזילות אינן וודאיות ועשויות להשתנות בהתאם להתפתחויות המלחמה, משכה, והשלכותיה על הכלכלה וכן על עסקי הבנק.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

ירידת ערך ההשקעה במניות Valley

ביום 23 בספטמבר 2021 התקשר "BLC", תאגיד אמריקאי (המוחזק בשיעור של 85% בידי הבנק) המחזיק בשליטה מלאה ב-BLUSA, בהסכם מיזוג עם "Valley". ביום 1 באפריל 2022 הושלמה עסקת המיזוג.

כתוצאה מהמיזוג נרשם במחצית הראשונה של שנת 2022 רווח נטו ממס בסך של כ-645 מיליון ש"ח. השקעת הבנק ב-Valley רשומה בדוחות הכספיים לפי שיטת השווי המאזני.

למידע בדבר העסקה ראה פרק חברות מוחזקות עיקריות בדוח הדירקטוריון והנהלה לשנת 2022.

לאור ירידות משמעותיות במחיר מניות מגזר הבנקאות בארה"ב בכלל, והבנקים הבינוניים ובכללם Valley בפרט, הבנק בחן ברבעון הראשון של שנת 2023 את הצורך בהפחתת שווי מניות Valley הרשומות כהשקעה בספרי הבנק. בהתאם לכך, רשם הבנק ברבעון הראשון של 2023 ירידת ערך בגין שווי ההשקעה ב-Valley נכון ל-31 במרס 2023 בסך של כ-1.1 מיליארד ש"ח לאחר השפעת המס. ההפסד מירידת הערך נזקף לדוח רווח והפסד לסעיף "חלקו של הבנק ברווחים (הפסדים) של חברות כלולות". ירידת הערך הוקצתה בהתאם להערכות מעודכנות ביחס לשווי ההוגן של הנכסים המזוהים נטו הנובעים מהשקעת הבנק ב-Valley.

להפחתת השווי לא היתה השפעה משמעותית על הלימות ההון הרגולטורית של הבנק.

לפרטים נוספים ראה ביאר 16.ב. בדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2023.

הבנק ממשיך לראות ב-Valley השקעה אסטרטגית ארוכת טווח, שהינה נדבך באסטרטגיה הכוללת של הבנק.

בסמוך למועד פרסום הדוח, שווי השוק של מניות Valley שמוחזקות על ידי הבנק עומד על כ-2.4 מיליארד ש"ח.

שלוחת הבנק בבריטניה

במהלך המחצית הראשונה של 2023 הושלמו כלל התנאים לביצוע שינוי ארגוני הכולל את החזרת הרישיון הבנקאי הרגולטורי של BLUK, כך ש-BLUK תהא חברה למתן אשראי. לשם כך, פעילותה של BLUK מוזגה לתוך LABL, חברת בת של BLUK (להלן: "Leumi UK Group").

Leumi UK Group עוסקת במתן אשראי בעיקר בתחומים הנדל"ן, מלונאות ו-ABL, וזאת ללקוחות מסחריים בלבד בבריטניה ובאירופה, לרבות לקוחות ישראלים הפועלים באזורים אלה, ובכלל זה השקעות ופיתוח של נדל"ן למגורים ומימון נדל"ן מסחרי (בתי אבות ומעונות סטודנטים). המימון ניתן הן ללקוחות בבריטניה והן מחוץ לבריטניה (בעיקר ישראלים).

הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר

סיכונים מובילים ומתפתחים נגזרים מסביבת הפעילות של הבנק המושפעת מאד בשנים האחרונות מסיכונים הקשורים לרגולציה ולחקיקה, לסביבה מאקרו כלכלית תנודתית, לשינויים החלים במודל העסקי, ובכלל זה המעבר ל"בנקאות החדשה" המבוססת על הדיגיטל ולמגמות חברתיות וצרכניות. בשנים האחרונות, לנוכח שינויים בסביבה התחרותית, בסביבת הצרכן, בסביבה הרגולטורית ובסביבה הטכנולוגית, ניכרת מגמת התפתחות בסיכונים שאינם פיננסיים.

להלן הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר:

למידע נוסף ראה סיכון אבטחת מידע וסייבר בפרק הסיכונים התפעוליים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

סיכון מאקרו כלכלי

ברמה העולמית, הסיכונים המאקרו כלכליים העיקריים נוגעים להשפעות המצטברות של תהליך הצמצום המוניטרי אשר התרחש ברוב מדינות העולם, זאת בתגובה להאצת האינפלציה. הסיכונים העיקריים נוגעים למידה שבה מהלך הצמצום המוניטרי, ימשך באמצעות עליית ריביות ארוכות טווח בשווקים, זאת תוך כדי מיתון הפעילות הכלכלית העולמית והעלאת הסיכונים הנוגעים אשראי. סיכון נוסף נוגע לכשלים שהתגלו במערכות בנקים בארה"ב ובשווייץ, אך נראה שמדובר באירועים ספציפיים ולא באירוע כלל מערכתי. היחלשות הפעילות בתחומים שונים, ובפרט תחום הנדל"ן המסחרי בעולם, וזאת תוך כדי ירידת מידת האמון של הציבור בחלק מן הבנקים, עלולה להוביל להרעה במצב הבנקאות העולמית והשלכות מאקרו כלכליות שליליות, עקב היווצרותו מצב של מחסור בנזילות והידוק של התנאים למתן אשראי. כמו כן, ישנם סיכונים משמעותיים הנובעים משינויי אקלים, וסיכונים גיאופוליטיים שונים, לרבות המשבר האוקראיני-רוסי והמצב במזרח התיכון, המוסיפים לפוטנציאל התנודתיות של תהליכים כלכליים גלובליים.

מלחמת "חברות ברזל" הינו אירוע משמעותי המטיל עננה כבדה על הפעילות העסקית והכלכלית ומלווה בחוסר וודאות משמעותית. המלחמה עלולה לגלם השפעה שלילית על פעילות המשק, כאשר חומרת ההשפעה תהיה תלויה, בין היתר, במשך הזמן ובהיקף אזורי הארץ אשר יושפעו מהמלחמה באופן ישיר, במידת הפגיעה באוכלוסייה ובתגובת המדיניות הכלכלית על חלקיה השונים. הפגיעה בפעילות הכלכלית משקפת השפעות שליליות הן על "צד הייצע" של המשק ועל "צד הביקוש". בצד הייצע ניתן להצביע על מספר גורמים וביניהם גיוס ממושך של עובדים למילואים ופגיעה בתשתית הכלכלית בתחומים שונים, כמו גם המלחמה צפויה להביא לעלייה בשיעור האבטלה במשק. בצד הביקוש ניתן לתת כדוגמה את הפגיעה הניכרת הצפויה באמון הצרכנים ובביטחון העסקים, תוך כדי השפעה שלילית ניכרת על הביקוש המצרפי במשק.

בשלב זה, בהתאם להערכתיו הראשוניות של הבנק, ענפי המשק שפעילותם חשופה במיוחד לנזקי המלחמה הם: חקלאות, בנייה, וכן ענפי התרבות והפנאי (תיירות, מסעדות, מופעים וכו'), וחלק מענפי התעשייה והמסחר, כתלות במיקום האזורי שלהם.

שנת 2023 התאפיינה באירועים ציבוריים - חקיקתיים וחברתיים, בדגש על תהליכי החקיקה שמובילה הממשלה. על רקע פרוץ המלחמה, פחתה, לעת עתה, רמת הסיכון שנובעת מאירועים אלה.

ביום 1 למרס 2023, חברת Fitch אישררה את דירוג האשראי של מדינת ישראל ברמה של A+ עם אופק יציב. בהמשך, בתאריך 29 למאי 2023, החברה פרסמה סקירה וניתוח של כלכלת ישראל ובפרט בתוואי התקציבי הצפוי של ישראל והשפעות אפשריות של האירועים הציבוריים - חקיקתיים וחברתיים בישראל.

ביום 14 לאפריל 2023, הודיעה חברת הדירוג Moody's על שינוי צפי דירוג האשראי של מדינת ישראל מחיובי ליציב, תוך השארת הדירוג ברמה של A1. בדוח של Moody's צוין שהשינוי משקף את ההערכות לגבי ההשפעות הכלכליות של האירועים הציבוריים - חקיקתיים וחברתיים בישראל.

חברת S&P פרסמה במהלך מאי 2023 דוח על דירוג האשראי של מדינת ישראל. החברה הותירה את דירוג האשראי ואופק הדירוג ללא שינוי, ברמה של AA- עם אופק יציב. הדוח כולל התייחסות לסיכונים הפוליטיים, חברתיים וביטחוניים שעלולים להשפיע על אופק הדירוג ו/או דירוג האשראי בעתיד.

בסוף חודש יולי 2023 אושר בכנסת ונכנס לתוקף תיקון לחוק יסוד: השפיטה. בסמוך לאחר מכן, פרסמו חברות הדירוג Moody's ו-S&P דוחות מיוחדים, בהם הודגשו הסיכונים לכלכלת ישראל מהמשך תהליך החקיקה. עם זאת, לא חל שינוי בדירוג המדינה ו/או בתחזית הדירוג של ישראל, כאשר ביום 13 באוקטובר 2023 סוכנות הדירוג Moody's הודיעה על דחיית פרסום הדוח שתוכנן ליום זה ומכאן שהדרוג הנוכחי יישמר למשך חצי שנה נוספת.

בתאריך 17 לאוקטובר 2023 חברת הדירוג Fitch הודיעה על כך שמדינת ישראל נוספה לרשימת "מעקב דירוג שלילי". רשימה זו מיועדת למקרים שבהם חלו שינויים פתאומיים ומהותיים העלולים להוביל בתוך פרק זמן קצר יחסית להרעה בדירוג האשראי. התוספת של ישראל לרשימת מעקב זו באה על רקע ההרעה הגיאופוליטית והפוטנציאל להסלמה משמעותית ומתמשכת שעלולה להוביל להפחתת דירוג האשראי. מהלך דומה ננקט על ידי חברת הדירוג Moody's ב-19 באוקטובר 2023.

ב-24 באוקטובר 2023 שינתה חברת הדירוג S&P את אופק הדירוג של מדינת ישראל מציב לשלילי על רקע המלחמה. בעקבות הצעדים שנקטו חברות הדירוג בכל הקשור לדירוג המדינה, הכניסו חברות הדירוג Moody's ו-Fitch גם את הבנקים בישראל ל"מעקב דירוג שלילי" וב-31 באוקטובר 2023 אשררה S&P מעלות את דירוג המנפיק של הבנק, ilAAA, ואת דירוגי ההנפקות שלו, תוך הותרת התחזית יציבה.

למידע נוסף ראה פרק התפתחויות עיקריות במשק בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 30 בספטמבר 2023.

סיכון אבטחת מידע וסייבר

ממשיכה מגמת העלייה בתקיפות סייבר על ארגונים פיננסיים בארץ ובעולם ועל גופי שרשרת האספקה של ארגונים אלו. פרוץ המלחמה הוביל לעלייה נוספת בתקיפות ובסיכון, ובעקבות זאת לאומי העלה את ההיערכות.

לא היו תקיפות ישירות על לאומי, למעט ניסיונות מניעת שירות (DDOS) על אתרי הבנק בדיגיטל. ניסיונות אלו היו ללא כל השפעה ומיעוטם עם השפעה זניחה על השרות.

מאפייני התקיפה הפוטנציאליים מגוונים וביניהם תקיפות כופרה, ניסיונות פשיגה והנדסה חברתית. החשיפה לסבירות התממשות אירוע סייבר עולה בין היתר כתוצאה משימוש גובר של לקוחות בערוצים דיגיטליים ועבודה של עובדים וספקים מרחוק.

לאומי נוקט במספר צעדים להפחתת הסיכונים ובכלל זה: יישום בקורות מונעות ומגלות, ביצוע סקרי אבטחת מידע, הגברת הניטור לשם הסרת אתרים מתחזים, הידוק תהליכי ניהול ובקרת הרשאות והעלאת מודעות עובדים להנחיות אבטחת מידע.

במהלך תשעת החודשים הראשונים של 2023 לא התגלו אירועי סייבר שהשפיעו על הדוחות הכספיים של לאומי.

סיכון אסטרטגי

התעשייה הפיננסית והסקטור הבנקאי חווים שינויים משמעותיים המשפיעים על הסיכון האסטרטגי ומחייבים התאמת המודל העסקי, ובהם: כניסת שחקנים חדשים כדוגמת חברות טכנולוגיה גדולות, חברות פינטק, חברות ביטוח, חברות אשראי חוץ בנקאי ובנקים דיגיטליים, שינויים רגולטוריים התומכים בעידוד התחרות כדוגמת מאגר נתוני אשראי, ניווד בין בנקים ויוזמת בנקאות פתוחה. ראוי לציין כי בעוד השינויים הרגולטוריים, לעיתים, מגבילים את פעולותיהם של הבנקים, הם במקרים רבים אינם חלים על מתחרים כגון חברות הביטוח, הפינטקים וחברות הטכנולוגיה המבוססות כדוגמת אפל וגוגל.

התכנית האסטרטגית של הבנק הינה תלת שנתית ומאשרת על ידי הנהלה והדירקטוריון. התכנית האסטרטגית נקבעת לאחר קיום תהליך מקיף של בחינת מגמות ושינויים בסביבה העסקית, בסביבת התחרות, בסביבה הטכנולוגית והעדפות הלקוחות, ובמטרה לזהות ולאתר איומים והזדמנויות. כמו כן, מבוצע תהליך ריענון אסטרטגי שנתי, במסגרתו נבחנות המגמות החיצוניות המרכזיות והשפעותיהן האפשריות על לאומי הסיכון האסטרטגי מנוהל על ידי דירקטוריון והנהלת הבנק בסיוע חטיבת האסטרטגיה, דיגיטל ודאטה.

למידע נוסף ראה סיכון אסטרטגי בפרק סיכונים אחרים בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

סיכונים טכנולוגיים

לאומי מייחס חשיבות רבה לכך שהתשתית הטכנולוגית המשרתת את לקוחותיו ואת עובדיו תאפשר זמינות ורציפות עסקית ותפעולית, ומשקיע לשם כך משאבים רבים.

לאומי מיישם תכנית עסקית-טכנולוגית לצורך השגת יעדי העסקיים בשנים הבאות. התכנית מנוהלת במסגרת ממשל תאגידי הדוק.

למידע נוסף ראה סיכון טכנולוגיה בפרק הסיכונים התפעוליים בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

סיכון ענף הבינוי והנדל"ן

ענף הבינוי והנדל"ן הינו תחום פעילות שבו לבנק חשיפת אשראי משמעותית.

האשראי לענף הנדל"ן תואם את תיאבון הסיכון של הבנק, לאור חיתום קפדני, שיטת מימון ופיקוח הדוקה, גיבוי בביטחונות נדל"ן ותמחור הולם.

החל מהמחצית השנייה של שנת 2022, נרשמה היחלשות בביקוש לרכישת דיור, ברקע סביבת מאקרו של עלייה מהירה באינפלציה ובריביות והאטה בצמיחה. גורמים אלה, לצד התחלות בנייה גבוהות יחסית לרוב העשור האחרון, הובילו לאחורונה להתחלה של ירידה במחירי הדירות, בהובלת מחירי הדירות החדשות ב"שוק החופשי" (כלומר לא כולל עסקאות "דירה בהנחה"). להערכתנו, בשנה הקרובה צפויה להמשיך מגמת הירידה המתונה במחירי הדירות גם בשל התגברות מידת חוסר הוודאות בשוק לאור המלחמה עם זאת, ההערכה היא כי בטווח הבינוני עשויה לחול התאוששות במחירי הדיור ברקע האפשרות להורדה בריבית בנק ישראל, ולאור הפגיעה המסתמנת בהיצע הדיור העתידי.

הבנק מנטר באופן הדוק את השלכות המלחמה, עליית הריבית וההאטה בביקושים לדיור על חברות הנדל"ן ובוחן בקפידה את ההשפעה של המצב המאקרו כלכלי על תיק האשראי.

למידע בדבר השלכות מלחמת "חרבות ברזל" ומידע נוסף ראה פרק הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן בהמשך הדוח ובדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 30 בספטמבר 2023.

סיכון רגולציה

קבוצת לאומי פועלת בסביבה רגולטורית מורכבת ורב תחומית. שינויים מהותיים ומתמשכים בתחומי רגולציה מגוונים מחייבים היערכות מתאימה ומתמשכת בפעילות הבנק.

הבנק פועל באופן שוטף לניטור ואיתור הוראות הרגולציה הרלוונטיות לפעילותו, על מנת להבטיח את היערכותו לשינויים ולעדכונים ברגולציה החלה עליו ולמגמות מהותיות המתהוות בתחום זה, והכל כחלק ממכלול הפעילות של הבנק וגיבוש מטרותיו העסקיות והאסטרטגיות. במסגרת זו, פועל הבנק לניטור ואיתור הוראות רגולציה רלוונטיות בישראל. בנוסף, ביחס לרגולציה הבינלאומית, פועל הבנק לאיתור מידע רלוונטי בתחומים מוגדרים ולניתוח המידע על מנת לאתר רגולציה זרה ולזהות מגמות בינלאומיות בתחומי פעילותן של רשויות רלוונטיות ב"ב, האיחוד האירופי ואנגליה, אשר עשויות להשפיע על פעילות הבנק.

למידע בדבר צעדים רגולטוריים שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים ורגולטורים נוספים על רקע מלחמת "חרבות ברזל" ולפירוט נוסף ראה פרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח ממשל תאגידי ליום 30 בספטמבר 2023.

סיכון אקלים וסביבה

סיכונים סביבה ואקלים מהווים חשיפה של הבנק לנזקים פוטנציאליים שעלולים להיגרם כתוצאה מאירועים או מתהליכים שקשורים לסביבה, לרבות שינויי אקלים כגון: פליטות גזי חממה, יצירת פסולת, זיהום אוויר ומים, זיהום קרקע, הפחתת המגוון הביולוגי, בירוא יערות ואירועי מזג אוויר קיצוניים.

נהוג לחלק את סיכונים סביבה ואקלים לשלושה סוגים: סיכונים פיזיים, סיכונים מעבר וסיכונים אחריות, כאשר הבנק חשוף בפני סיכונים אלה הן באופן ישיר והן באופן עקיף. מכאן, לסיכונים הסביבתיים עשויה להיות השפעה פיננסית ושאונה פיננסית על הבנק כגון: סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון נזילות, סיכון תפעולי, סיכון ציות, סיכון משפטי, סיכון רגולטורי וסיכון מוניטין.

סיכון סביבה הינו סיכון "מתפתח". סיכונים מתפתחים מתאפיינים בהיעדר מידע כמותי עם עומק היסטורי מספק לאמידתם ובהשתנות גבוהה יותר מסיכונים אחרים לאורך זמן, דבר המחייב מיסוד תהליכים להתאמת הכלים לניהולם ולמדידתם. הבנק עוקב כל העת אחר התפתחויות רגולטוריות, טכנולוגיות וחברתיות בתחום, לומד את הנושא ופועל להתאמת הכלים והמתודולוגיות לניהול הסיכון.

המידע המובא בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

למידע נוסף ראה פרק סיכון אקלים וסביבה בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022 ופרק סביבה בדוח סביבה, חברה וממשל תאגידי (ESG) של הבנק לשנת 2022.

סקירת נכסי סיכון משוקלים (OV1)

	א	ב	ג
	30 בספטמבר 2023	30 ביוני 2023	30 בספטמבר 2023
דרישות הון (מזעריות*)			
	במיליוני ש"ח		
1 סיכון אשראי (גישה סטנדרטית) ^(א)	386,927	385,040	52,235
6 סיכון אשראי של צד נגדי (גישה סטנדרטית)	14,320	14,656	1,933
10 התאמה בגין סיכון אשראי (CVA)	3,515	3,782	475
16 חשיפות איגוח (גישה סטנדרטית)	933	902	126
25 סכומים מתחת לספי הניכוי (כפופים למשקל סיכון 250%)	19,310	18,588	2,607
סך הכל סיכון אשראי	425,005	422,968	57,376
20 סיכון שוק (גישה סטנדרטית)	6,198	5,956	837
24 סיכון תפעולי	29,071	28,441	3,925
27 סך הכל	460,274	457,365	62,138

(א) דרישת ההון בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינה 13.50% במועד הדיווח.
 (ב) סיכון אשראי אינו כולל סיכון אשראי של צד נגדי, התאמה בגין סיכון אשראי (CVA), סיכון סילוק, חשיפות איגוח וסכומים מתחת לספי הניכוי.

חלק 3 - הרכב ההון הרכב ההון הפיקוחי (CC1)

	30 בספטמבר		31 בדצמבר	
	2022	2022	2023	
הפניה למאזן הפיקוחי	הון פיקוחי	הון פיקוחי ^(א)	הון פיקוחי ^(א)	הון פיקוחי
	במיליוני ש"ח			
הון עצמי רובד 1: מכשירים ועודפים				
1	9,961	9,961	9,484	הון מניות רגילות שהונפק על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות רגילות הכלולות בהון עצמי רובד 1
2	42,774	40,804	46,246	עודפים, לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן
3	(3,297)	(2,721)	(3,199)	רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי
4	-	-	-	מניות רגילות שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי שאוחדו והמוחזקות על ידי צד ג' (זכויות מיעוט)
-	49,438	48,044	52,531	הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים
הון עצמי רובד 1: התאמות פיקוחיות וניכויים				
6	1,205	1,220	676	מוניטין
-	14	-	4	פער שלילי בין הפרשות להפסדים צפויים
9	21	30	17	רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההון של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי
10	384	149	428	מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי, אשר סכומם עולה על 10% מהון עצמי רובד 1
-	(983)	(599)	(1,658)	התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים ^(ב)
-	320	957	(167)	מזה: בגין חישוב על בסיס עקום פיקוחי לחישוב התחייבויות פנסיוניות
-	(49)	(59)	(25)	מזה: בגין השפעת תכניות ההתייעלות
-	(1,254)	(1,145)	(1,226)	מזה: הפחתת מרכיב מס שכר מנכס מס נדחה
-	641	799	(533)	סך כל ההתאמות הפיקוחיות והניכויים בהון עצמי רובד 1
29	48,797	47,245	51,998	הון עצמי רובד 1
45	48,797	47,245	51,998	הון רובד 1
הון רובד 2: מכשירים והפרשות				
א11	7,547	7,571	9,058	מכשירים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי (שאינם נכללים בהון רובד 1) ופרמיה על מכשירים אלו
11	-	-	-	מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר ^(ב)
5	-	-	-	מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי למשקיעי צד ג'
-	-	-	-	מזה: מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על ידי משקיעי צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 2
12	4,473	4,335	5,313	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס
-	12,020	11,906	14,371	הון רובד 2 לפני ניכויים
-	12,020	11,906	14,371	הון רובד 2
59	60,817	59,151	66,369	סך ההון

ראה הערות בעמוד הבא.

	30 בספטמבר		31 בדצמבר	
	2023	2022	2022	2022
	הון פיקוחי ^(א)	הון פיקוחי	הון פיקוחי	הפניה למאזן הפיקוחי
במיליוני ש"ח				
60 סך נכסי סיכון משוקללים	460,274	414,093	425,643	-
יחסי הון וכריות לשימור הון (באחוזים)				
61 הון עצמי רוברד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	11.30%	11.41%	11.46%	-
62 הון רוברד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	11.30%	11.41%	11.46%	-
63 ההון הכולל (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	14.42%	14.28%	14.29%	-
דרישות מזעריות שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים^(א)				
69 יחס הון עצמי רוברד 1 מזערי שנקבע על ידי הפיקוח על הבנקים	10.21%	10.21%	10.21%	-
71 יחס הון כולל מזערי שנקבע על ידי הפיקוח על הבנקים	13.50%	13.50%	13.50%	-
סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)				
72 השקעות בהון של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה	1,041	711	917	14
73 השקעות בהון עצמי רוברד 1 של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי, והן מתחת לסף ההפחתה	2,154	2,452	2,499	15
75 מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהם מתחת לסף ההפחתה	5,182	4,804	4,825	16
תקרה להכללת הפרשות ברובד 2				
76 הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה	6,261	4,938	5,167	-
77 התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית	5,313	4,335	4,908	-

(א) יחס הון עצמי רוברד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש ליום 30 בספטמבר 2023 הינם 10% ו-13.5% בהתאמה. ליחס הון עצמי רוברד 1 התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למעט הלוואות לדיור שניתנו בתקופת הוראת השעה. בהתאם לכך, דרישות ההון המינימליות שחלות על הבנק ליום 30 בספטמבר 2023 הינן 10.21% ליחס הון עצמי רוברד 1 ו-13.50% ליחס ההון הכולל. לפירוט נוסף על יחסי ההון המזעריים ראה פרק גישת התאגיד הבנקאי להערכת הלימות ההון להלן.

(ב) נתונים אלה כוללים התאמות בגין השפעת היישום לראשונה של כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים, אשר פוחתות בהדרגה עד ליום 31 בדצמבר 2024.

(ג) ביום 5 בספטמבר 2022 אישר דירקטוריון הבנק, לאחר קבלת אישור הפיקוח על הבנקים, לשנות את אופן מדידת ההתחייבויות הפנסיוניות לצורכי ההון הפיקוחי. לפרטים אודות השפעת המעבר לשיטה החדשה ראה ביאור 9. בדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2023.

מידע נוסף על הון והלימות ההון

ההון המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ב-30 בספטמבר 2023 ב-52,518 מיליון ש"ח, לעומת 49,438 מיליון ש"ח בסוף 2022. הון זה מהווה בסיס לחישוב ההון הפיקוחי המשמש לחישוב יחס הלימות ההון של הבנק בתוספת מכשירים הוניים והתאמות פיקוחיות כפי שנקבע בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 של הפיקוח על הבנקים.

יחס הון למאזן ב-30 בספטמבר 2023 הינו 7.5%.

יחס הון עצמי רובד 1 הושפע בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 בעיקר מהרווח הנקי לתקופה, בניכוי הדיבידנד והרכישה העצמית ומהגידול בתיק האשראי. יחס הון כולל הושפע בעיקר מהנפקת כתבי התחייבות נדחים "ירוקים" בתחילת הרבעון הראשון ומהגידול ביתרת הפרשה הקבוצתית. ירידת הערך שנרשמה ברבעון הראשון של שנת 2023 בגין ההשקעה במניית Valley השפיעה באופן לא מהותי על יחסי ההון של הבנק.

להרחבה ופרטים בגין שינויים רגולטוריים נוספים בתקופת הדיווח ושינויים צפויים בנוגע למדידת הלימות ההון ראה להלן בהמשך הפרק.

מבנה ההון הפיקוחי

במאי 2013 פרסם הפיקוח על הבנקים את ההוראות הסופיות ליישום באזל 3 בישראל, וזאת על ידי תיקון הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 201-210 (להלן בפרק זה: "ההוראות"). הוראות אלה נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014 בכפוף להוראות המעבר שנכללו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 של הפיקוח על הבנקים.

על פי הוראות אלו, רכיבי ההון בקבוצה לצורך חישוב הלימות ההון משויכים לשני רבדים:

1. הון רובד 1, הכולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף.
2. הון רובד 2.

סיכום הרבדים האלו מכונה "בסיס ההון לצורך הלימות ההון" או "ההון הפיקוחי" או "ההון הכולל".

הון עצמי רובד 1

הון עצמי רובד 1 (Common Equity Tier 1) כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בתוספת חלק מזכויות המיעוט (זכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו) ובניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים.

בנוסף לאלו, נכללות התאמות הון עצמי רובד 1, אשר נובעות מיישום תכניות התייעלות תפעולית, מדידת ההתחייבות הפנסיונית והנכסים שיועדו מראש לגידור לצורכי ההון הפיקוחי החל מיום 1 ביולי 2022, כאמור לעיל, וכן מיישומן של הוראות רגולטוריות שונות המפורטות בהמשך.

פירוט לגבי הדרישה הרגולטורית ליחס הון עצמי רובד 1 ומזערי מופיע להלן בפסקת הלימות ההון.

הון רובד 1

על פי הוראות הפיקוח על הבנקים, הון רובד 1 יכלול, בנוסף להון עצמי רובד 1, גם הון רובד 1 נוסף (Additional Tier 1), אשר מורכב ממכשירי הון העומדים בקריטריונים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202.

עד כה לא נקבעה בישראל דרישה רגולטורית ליחס הון רובד 1 נוסף מזערי, ובקבוצת לאומי לא קיימים מכשירי הון רובד 1 נוסף.

הון רובד 2

הון רובד 2 (Tier 2) כולל מכשירי הון ויתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי בכפוף לתקרה שנקבעה בהוראות.

מכשירי הון נדרשים לעמוד בקריטריונים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 לצורך הכללתם בהון. הקריטריונים העיקריים שעל המכשיר לכלול הינם: (1) מנגנון לספיגת הפסדי קרן על ידי המרה למניות רגילות או הפחתת המכשיר כאשר יחס הון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי יורד מ-5%; (2) סעיף הקובע שבהתרחש האירוע המכונן לאי קיימות (כמוגדר בנספח ה' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202), יומר המכשיר באופן מיידי למניות רגילות או יימחק.

תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחי שהונפקו מוצג באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.leumi.co.il בפרק אודות > מידע כספי > גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים.

הלימות ההון

יחסי ההון מחושבים כיחס שבין ההון לנכסי המשוקללים. יחס הון עצמי רוברד 1 מחושב כיחס שבין סכום הון עצמי רוברד 1 לנכסי הסיכון המשוקללים, ויחס ההון הכולל מחושב כיחס שבין סכום ההון הכולל לנכסי הסיכון המשוקללים.

יעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי בנק ישראל

לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 201 "מדידה והלימות הון - מבוא, תחולה וחישוב דרישות", תאגיד בנקאי גדול, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל, נדרש לעמוד ביחס הון עצמי רוברד 1 מזערי בשיעור של 10%, וביחס הון כולל מזערי בשיעור של 13.5%. דרישה זו חלה על לאומי.

ליחס הון עצמי רוברד 1 מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים, למעט הלוואות לדיור לגביהן ניתנה הקלה במסגרת הוראת השעה להתמודדות עם משבר הקורונה.

חוזר להתאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת שעה) - הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 250

בהתאם לחוזר שפרסם הפיקוח על הבנקים ביום 30 בספטמבר 2021, החל מיום 1 באוקטובר 2021, נותרה ההקלה כאמור רק בהתייחס לדרישת ההון בגין הלוואות לדיור שלא לצורך רכישת זכות במקרקעין (הלוואות לכל מטרה). ליום 30 בספטמבר 2023, דרישת ההון הנוספת בגין יתרת ההלוואות לדיור, הינה 0.21% במונחי יחס הון עצמי רוברד 1.

בהתאם, דרישות ההון המזעריות שחלו על הבנק ליום 30 בספטמבר 2023 הינן 10.21% ליחס הון עצמי רוברד 1 (כולל דרישת ההון בגין יתרת ההלוואות לדיור) ו-13.50% ליחס ההון הכולל.

בנוגע ליחס המינוף, בהוראת השעה להתמודדות עם משבר הקורונה נקבע שתאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא 24% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5.5% (חלף 6% קודם לכן). ביום 15 במאי 2022 פורסם חוזר לתיקון הוראת השעה, ולפיו תוקף ההקלה הוארך עד ליום 31 בדצמבר 2023, וביום 16 בנובמבר 2023 פורסמה טיוטת חוזר לתיקון ההוראה ולפיה תוקף ההקלה יוארך עד ליום 31 לדצמבר 2025. תאגיד שינצל את ההקלה עד למועד זה יידרש לשוב ולעמוד ביחס המינוף הנדרש טרום הוראת השעה תוך שני רבעונים, עד ליום 30 ביוני 2026. עוד נקבע כי ניצול ההקלה לא יהווה חסם לחלוקת דיבידנד בכפוף לתכנון הון הכולל חזרה ליחס המינוף הנדרש.

תכנון ההון ויעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי הבנק

תכנון ההון בקבוצת לאומי משקף ראייה צופה פני עתיד של תיאבון ופרופיל הסיכון, האסטרטגיה העסקית והלימות ההון הנדרשת כתוצאה מכך. תכנון ההון מאושר על ידי ההנהלה ודירקטוריון הבנק ולוקח בחשבון את הצמיחה בפעילות של מרכזי הרווח השונים בקבוצה וגורמים נוספים המשפיעים על עמידת הבנק בדרישות ההון, כגון: תחזיות רווח, שינויים ברווח כולל אחר, התאמות פיקוחיות, השפעת הוראות מעבר ושיעור הגידול בנכסי הסיכון. תחזית יחסי ההון נבחנת גם תחת מבחני רגישות ותרחישי קיצון שונים.

מדיניות הקבוצה שאושרה על ידי הדירקטוריון, הינה להחזיק רמת הלימות הון הגבוהה מהסף המזערי שיוגדר מעת לעת על ידי בנק ישראל ואשר לא תפחת משיעור ההון הנדרש לכיסוי הסיכונים כפי שהם מוערכים בתהליך ה-ICAAP. בנוסף, הוגדרו יעדי הון לעת אירוע תרחיש קיצון. לפירוט תהליך ה-ICAAP והשימוש במבחני קיצון, ראה דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2022.

ביום 29 בנובמבר 2023 אישר דירקטוריון הבנק להגדיל את יעד ההון העצמי רוברד 1 הפנימי של הבנק באופן שיעמוד על 10.6% חלף 10.5%.

למידע אודות ההקלה ביעד הון עצמי רוברד 1 הפנימי בהמשך להוראות השעה לצורך התמודדות עם משבר הקורונה ראה פרק הון והלימות ההון בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

מדיניות חלוקת דיבידנד

מדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק, שאושרה על ידי דירקטוריון הבנק ביום 6 במרס 2019, קובעת כי מדי רבעון יחולק דיבידנד בגובה של עד 50% מהרווח הנקי של הבנק, בהתאם לדוחות הכספיים של הבנק לרבעון שחלף. זאת בכפוף, בין היתר, לכך שהבנק יעמוד ביעדי הלימות ההון שלו גם לאחר חלוקת הדיבידנד. חלוקת הדיבידנד בפועל כפופה להחלטות פרטניות של הדירקטוריון בטרם כל חלוקה, ובכפוף להוראות הדין שחלות על חלוקת דיבידנד ובכלל זה הוראות חוק החברות והוראות בנק ישראל.

ביום 29 בנובמבר 2023 אישר הדירקטוריון חלוקת דיבידנד בסך של כ-353 מיליון ש"ח, המהווים כ-20% מהרווח הנקי לרבעון השלישי של שנת 2023. סכום הדיבידנד שאושר לכל מניה בת 1 ש"ח ע.נ. הינו כ-23.21 אגורות. סכום הדיבידנד הסופי למניה כפוף לשינויים עקב מימוש ניירות ערך המירים של הבנק. הדירקטוריון קבע את יום 7 בדצמבר 2023 כיום הקובע לעניין תשלום דיבידנד ואת יום 17 בדצמבר 2023 כיום התשלום.

לעניין מכתב המפקח מיום 12 בנובמבר 2023 בנושא תכנוני הון ומדיניות חלוקת רווחים ראה ביאור 9א. בדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2023.

פרטים בדבר דיבידנד ששולם

מועד ההכרזה	מועד תשלום	דיבידנד למניה	דיבידנד ששולם במזומן
		באגורות	במיליוני ש"ח
15 בנובמבר 2021	12 בדצמבר 2021	94.11	1,367
9 במרס 2022	6 באפריל 2022	40.48	588
24 במאי 2022	15 ביוני 2022	22.14	322
16 באוגוסט 2022	6 בספטמבר 2022	25.82	399
29 בנובמבר 2022	19 בדצמבר 2022	23.08	356
14 במרס 2023	4 באפריל 2023	45.20	698
23 במאי 2023	15 ביוני 2023	19.10	294
14 באוגוסט 2023	7 בספטמבר 2023	48.05	736

תכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק

ביום 22 במאי 2023 אישר דירקטוריון הבנק תכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק בהיקף שלא יעלה על 800 מיליון ש"ח, החל מיום 24 במאי 2023 ועד ליום 15 במאי 2024 או עד לרכישת כל סכום התכנית, כמוקדם ביניהם.

תכנית הרכישה תבוצע במסגרת המסחר בבורסה ו/או בעסקאות מחוץ לבורסה, באמצעות חבר בורסה חיצוני ובלתי תלוי שיפעל על פי ייפוי כח בלתי חוזר, בהתאם למנגנון הגנת נמל מבטחים שפרסמה רשות ניירות ערך. תכנית הרכישה תבצע בשלושה שלבים נפרדים, שכל אחד מהם יהיה בלתי הדיר, בהתאם לתנאי מנגנון נמל מבטחים (להלן: "שלב א" ו-"שלב ב" ו-"שלב ג").

ביצוע שלב א' החל ביום 24 במאי 2023, והסתיים ביום 1 באוגוסט 2023, במסגרתו רכש הבנק (באמצעות חבר בורסה בלתי תלוי עמו התקשר) 10,740,308 מניות בהיקף של כ-300 מיליון ש"ח מכוח התכנית האמורה. ביצוע שלב ב' החל ביום 16 באוגוסט 2023, והסתיים ביום 18 באוקטובר 2023, במסגרתו רכש הבנק (באמצעות חבר בורסה בלתי תלוי עמו התקשר) 10,208,701 מניות בהיקף של כ-300 מיליון ש"ח מכוח התכנית האמורה. נכון למועד פרסום הדוח, בבעלות הבנק 92,773,267 מניות רדומות.

על רקע מכתב המפקח בנושא תכנוני הון ומדיניות חלוקת רווחים כמפורט בביאור 9א, לא נתקבלה החלטה לבצע בשלב זה את החלק השלישי והאחרון של תכנית הרכישה. בהתאם לתנאי התכנית, ניתן להשלים את ביצוע התכנית עד ל-15 במאי 2024, ובהתאם עשוי הבנק להחליט לבצע את שלב ג' של תכנית הרכישה (בהיקף מירבי של 200 מיליון ש"ח) לאחר פרסום הדוחות הכספיים לשנת 2023.

אישור הפיקוח על הבנקים לביצוע תכנית הרכישה, כנדרש בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 332, התקבל ביום 17 במאי 2023, בכפוף לעמידה במגבלות וביעדי ההון, ובכלל זאת התנאי לפיו התכנית תופסק לאלתר אם במהלך תקופת התכנית יתרבר כי על פי הדוחות הכספיים האחרונים שפורסמו הבנק אינו עומד ביחס הון עצמי רובר 1 של 10.9% לפחות.

התאמות להון עצמי רובר 1

מדידת ההתחייבות בגין זכויות עובדים ונכסים מגדרים

החל מיום 1 ביולי 2022 מדידת ההתחייבויות הפנסיוניות לצורכי ההון הפיקוחי מבוצעת כדלקמן: בכל רבעון הבנק מחשב את השינוי בהתחייבות לפנסיה כתוצאה משינויים בריבית ההיוון בניכוי השינוי בשווי הנכסים שיועדו מראש לגידור התחייבויות אלו. השינוי בהתחייבות לפנסיה נטו, לאחר השפעת המס, נפרס באופן לינארי על פני ארבעה רבעונים, החל מהרבעון עבורו בוצע החישוב. שיטה זו הינה בתוקף עד המוקדם מבין השניים: א) דוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2029 (כולל) או ב) מועד הדוח הכספי בו הממוצע לאורך ארבעה רבעונים האחרונים של סכום ההתחייבויות הפנסיוניות יהיה נמוך מסך של 10 מיליארד ש"ח, צמוד למדד (מהמדד הידוע ביום 1 ביולי 2022 ועד למדד הידוע בתאריך הדוח הכספי הרלוונטי).

למידע בנוגע למתודולוגית ההיוון ראה פרק מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 30 בספטמבר 2023.

הקלה בגין תכניות התייעלות תפעולית

בשנים 2016 ו-2017 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתבים בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" בכך אדם ובתחום הנדל"ן. על פי המכתבים, תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו, יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעתן של תכניות התייעלות על ההון הפיקוחי על פני חמש שנים בקו ישר.

במסגרת ההבנות הנוגעות להסכם הקיבוצי המיוחד שנחתם עם ארגון העובדים ביולי 2019, אישר דירקטוריון הבנק תכנית פרישה מרצון, שעלותה הסתכמה בכ-167 מיליון ש"ח (לאחר מס). נכון ליום 30 בספטמבר 2023 מיוחסים להון הפיקוחי 85% מעלויות תכנית זו.

שינויים רגולטוריים ונוספים במדידת דרישות ההון

התפתחויות בהוראות ועדת באזל לפיקוח על הבנקים בנוגע למדידת הלימות ההון

בשנת 2017 סיימה ועדת באזל לפיקוח על הבנקים את עבודתה לעדכון המסגרת הכוללת של "באזל 3" להלימות ההון. במסגרת העדכונים, אשר לעתים מקבלים את הכינוי "באזל 4", נקבעו עדכונים משמעותיים בנוגע לאופן החישוב של נכסי סיכון שבגינם נדרש לחשב את דרישות ההון בנדבך הראשון. היישום של הסטנדרטים השונים הכלולים במסגרת העדכון הכוללת, כפי שנקבע על ידי ועדת באזל, היה 1 בינואר 2023, אולם באיחוד האירופי היישום צפוי להתחיל במחצית 2025.

בהתאם למדיניות האימוץ של סטנדרטים בינלאומיים מקובלים, הפיקוח על הבנקים מאמץ את הוראות ועדת באזל משנת 2017 בנושא חישוב דרישות ההון בגין סיכון תפעולי. ביום 29 בדצמבר 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים טיוטת עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 206 "מדידה והלימות הון - סיכון תפעולי" במסגרת הטיטה נקבעה הגדרה מעודכנת של חישוב הקצאת ההון בגין סיכון תפעולי כך שהיא מבוססת, בין השאר, על רכיבי האינדיקטור העסקי המפורטים בטיטה ועל מכפיל ההפסד הפנימי שמבוסס על ממוצע ההפסדים ההיסטוריים של התאגיד הבנקאי. יישום ההוראה יחול ביום 1 בינואר 2026. עם זאת, בהתאם לטיטוט עדכון ההוראה מיום 13 במרס 2023, עד ליום 31 בדצמבר 2027 מכפיל ההפסד הפנימי יקבע על אחד.

הוראות הנוגעות להקצאת הון בגין מכשירים פיננסיים נגזרים

ביום 1 בדצמבר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר לעדכון הוראות הנוגעות להקצאת הון בגין מכשירים פיננסיים נגזרים (יישום הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 203A ו-208A) במטרה להתאים את הוראות בנק ישראל לעדכון הוראות ועדת באזל בכל הקשור לסיכון אשראי צד נגדי.

החל מיום 1 ביולי 2022 מיישם הבנק את הוראה 203A "טיפול בסיכון אשראי של צד נגדי".

תאריך היישום של הוראה 208A "התאמת שווי בגין סיכון אשראי (CVA)" יחול ב-1 בינואר 2025.

חוזר בנושא "הון פיקוחי - השפעת יישום כללי חשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים" לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299, וחוזר בנושא "הפסדי אשראי צפויים ממכשירים פיננסיים"

החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את הוראות המעבר שפרסם הפיקוח על הבנקים בנושא "הון פיקוחי - השפעת יישום כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים" מיום 1 בדצמבר 2020 וכן עדכונים נוספים במסגרת התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין נוספות שהותאמו לכללים החדשים בנושא הפסדי אשראי צפויים. בין היתר, מיישם הבנק החל מיום 1 בינואר 2022 את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 בנושא "מדידה והלימות הון - הון פיקוחי", ומנכה מהון עצמי רובד 1 סכומים בגין הלוואות לדיור שמסווגות לאורך זמן כהלוואות שאינן צוברות.

בהתאם להוראות המעבר שפרסם הפיקוח על הבנקים, מאחר וכתוצאה מהיישום לראשונה חל קיטון בהון עצמי רובד 1 של הבנק ל-1 בינואר 2022, הוסיף הבנק באופן חלקי בהון עצמי רובד 1 75% מהקיטון בהון העצמי רובד 1 שבמועד היישום לראשונה (בהתאם לכך, כל תחילת שנה ממועד היישום לראשונה יחול קיטון של 25% בתוספת להון עצמי רובד 1, עד לתוספת של 0% ב-1 בינואר של שנת היישום הרביעית). בהתאם, ביום 1 בינואר 2023 50% מהקיטון בהון עצמי רובד 1 שבמועד היישום לראשונה התווסף להון עצמי רובד 1.

למידע נוסף אודות השפעת היישום על דוחותיו הכספיים של הבנק ועל יחסי ההון של הבנק ראה ביאור 1.1. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.

חוזר לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 - הגישה הסטנדרטית - סיכוני אשראי

הבנק יישם לראשונה בדוחותיו הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022 את החוזר לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 "הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי", לפיו הועלה ל-150% משקל הסיכון המיוחס לאשראי הניתן לרכישת קרקע למטרות פיתוח או בנייה בשיעור העולה על 80% משווי הנכס הנרכש (LTV). השפעת היישום לראשונה על יחס הון עצמי רובד 1 היתה קיטון בשיעור של 0.15%. על פי הבהרת הפיקוח על הבנקים, פריסת היישום נעשתה מהרבעון השלישי של שנת 2022, על פני 4 רבעונים, כך שברבעון שהסתיים ביום 30 ביוני 2023 דרישת ההון באה לידי ביטוי באופן מלא.

למידע נוסף ראה פרק הון והלימות ההון בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

להלן ניתוח רגישות לגורמים העיקריים המשפיעים על הלימות ההון של קבוצת לאומי

- שינוי היקף נכסי סיכון – נכסי הסיכון של לאומי מסתכמים ליום 30 בספטמבר 2023 בכ-460 מיליארד ש"ח. גידול של 1 מיליארד ש"ח בנכסי הסיכון יקטין את יחס הון עצמי רובד 1 ואת יחס הון כולל בכ-0.03%.
  - שינוי הון עצמי רובד 1 – הון עצמי רובד 1 ליום 30 ספטמבר 2023 מסתכם בכ-52 מיליארד ש"ח. קיטון ב-100 מיליון ש"ח בהון עצמי רובד 1 יקטין את יחס הון עצמי רובד 1 ואת יחס הון כולל בכ-0.02%.
  - שינוי בשער החליפין – פיחות של 1% בשער החליפין של השקל מול כל המטבעות יקטין את יחס הון עצמי רובד 1 בכ-0.02% ואת יחס הון כולל בכ-0.01%.
  - עלייה של 1% בעקום הריבית חסרת הסיכון בכלל המטבעות על חשיפת ההון הפיקוחי, משמעה קיטון של כ-0.08% ביחס הון עצמי רובד 1 וביחס הון כולל.
  - דירוג מדינת ישראל משפיע על דרישות ההון בגין חשיפות הבנק לממשלת ישראל וכן בגין חשיפות לבנקים, גופים מוסדיים וישויות בסקטור הציבורי בישראל. להערכת הבנק, ירידה בדירוג האשראי של מדינת ישראל (עד שני notch), על ידי אחת ואף כמה מחברות הדירוג המדרגות את מדינת ישראל, לא תשפיע על יחסי הלימות ההון של הבנק.
- למידע נוסף ראה פרק דירוג האשראי בדוח ממשל תאגידי ליום 30 בספטמבר 2023.
- המידע הנ"ל לגבי הלימות ההון וניהולה מתייחס לפעולות עתידיות של הבנק, והוא בגדר "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

חלק 4 - יחס מינוף

יחס המינוף מחושב באחוזים ומוגדר כמדידת ההון הרגולטורי מחולק במדידת החשיפה. ההון הרגולטורי לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202, בהתאם להתאמות פיקוחיות לעניין חישוב ההון. מדידת החשיפה של תאגיד בנקאי היא סכום החשיפות המאזניות, החשיפות לנגזרים, החשיפות לעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים. יחס המינוף הינו מדד משלים ליחס ההון ומהווה מגבלה נוספת על רמת המינוף של המגזר הבנקאי.

השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)

	30 בספטמבר		31 בדצמבר
	2022	2023	2022
	במיליוני ש"ח		
1 סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים	688,265	690,662	683,834
התאמות בגין:			
4 מכשירים פיננסיים נגזרים	12,211	8,520	(3,353)
6 פריטים חוץ מאזניים	63,052	69,038	61,123
7 אחרות	3,367	4,909	3,173
8 חשיפה לצורך יחס המינוף	766,895	773,129	744,777

יחס המינוף (LR2)

31 בדצמבר		30 בספטמבר		
2022	2022	2023		
			במיליוני ש"ח	פריט
חשיפות מאזניות				
649,992	632,265	648,114	נכסים במאזן (למעט נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך, אך לרבות ביטחונות) ^(א)	1
(1,219)	(1,228)	(680)	סכומים בגין נכסים שנכחו בקביעת הון רובד 1	2
648,773	631,037	647,434	סך חשיפות מאזניות (למעט בגין נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך)	3
חשיפות בגין נגזרים				
14,825	14,204	14,792	עלות השחלוף הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים ^{(א)(ב)}	4
24,024	23,802	26,343	סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים ^{(א)(ב)}	5
-	-	-	ניכויים של נכסי חייבים בגין בטחון משתנה במזומן שניתן בעסקאות בנגזרים ^(א)	7
38,849	38,006	41,135	סך חשיפות בגין נגזרים	11
חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך				
1,397	1,568	1,015	נכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך (ללא קיזוזים), לאחר התאמות בגין עסקאות שמטופלות כמכירה חשבונאית	12
14,824	13,043	14,507	חשיפות בגין עסקאות כסוכן	15
16,221	14,611	15,522	סך חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך	16
חשיפות חוץ מאזניות אחרות				
171,946	167,945	192,647	חשיפה חוץ מאזנית בערך נקוב ברוטו	17
(108,894)	(106,822)	(123,609)	התאמות בגין המרה לסכומים שווי ערך אשראי	18
63,052	61,123	69,038	פריטים חוץ מאזניים	19
הון וסך החשיפות				
48,797	47,245	51,998	הון רובד 1	20
766,895	744,777	773,129	סך החשיפות	21
יחס מינוף				
6.36%	6.34%	6.73%	יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218	22

למידע נוסף בנושא הלימות הון ומינוף ראה סעיף הוראות הנוגעות להקצאת הון בגין מכשירים פיננסיים נגזרים לעיל וביאור 9. בדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2023.

(א) החשיפות הוצגו לאחר יישום העדכונים להוראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה פרק הלימות ההון).

(ב) עלות השחלוף וסכומי התוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית חושבו לאחר הכפלה במקדם אלפא.

חלק 5 - סיכון אשראי

מידע כללי על איכות סיכון אשראי (CRA)

אשראי הינו פעילות ליבה של הבנק והקבוצה, המתקיימת באופן מבוזר במספר קווי עסקים.

סיכון האשראי הינו סיכון של הבנק להפסד כתוצאה מהאפשרות שצד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי כפי שסוכמו.

פעילויות היוצרות סיכון אשראי כוללות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות: אשראי לציבור, אשראי לבנקים, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים, השקעות באגרות חוב וחשיפות בגין פעילות בנגזרים.

הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול סיכון האשראי בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 בנושא ניהול סיכון אשראי, ניהול בנקאי תקין מספר 311A בנושא ניהול אשראי צרכני ובהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 314 בנושא הערכה נאותה של סיכונים אשראי ומדידה נאותה של חובות, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון. כמו כן, הבנק מקפיד על ניהול הסיכון בהתאם להנחיות ודרישות נוספות שנכללות בהוראות הפיקוח על הבנקים תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה".

במסגרת ניהול סיכונים אשראי הבנק מנטר את איכות תיק האשראי, לרבות נאותות כוללת של ההפרשה להפסדי אשראי לכיסוי ההפסדים הגלומים בתיק האשראי, ריכוזיות תיק האשראי ופעילות לפי מוצרים עיקריים, כגון: אשראי לענף בינוי ונדל"ן, הלוואות לדור, אשראי לאנשים פרטיים ואשראי ממונף.

במסגרת ניהול סיכון האשראי מבוצעות באופן שוטף התאמות בניהול סיכון האשראי ובתיאבון הסיכון, ככל שנדרש.

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 לא חלו שינויים מהותיים במבנה הממשל התאגידי הקשור לסיכון אשראי.

למידע נוסף ראה פרק סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 לדצמבר 2022.

השפעות מאקרו כלכליות ומלחמת "חרבות ברזל"

פעילות הבנק מושפעת, בין היתר, מהתפתחויות מאקרו כלכליות, בסביבה העסקית המקומית ומההאטה בפעילות הכלכלית העולמית.

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023, הפעילות הכלכלית במשק המקומי המשיכה לצמוח, אך תוך האטה בקצב. ההאטה באה לידי ביטוי, בין היתר, בירידה ממשית בקצב מכירת דירות חדשות, כמו גם השלכות של עליית הריבית על לווים, בדגש על לווים ממונפים ואנשים פרטיים. כמו כן, ישנה האטה בפעילות יצוא ההיי-טק של ישראל.

מלחמת "חרבות ברזל" הינה אירוע משמעותי המטיל עננה כבדה על הפעילות העסקית והכלכלית ומלווה בחוסר וודאות משמעותית. המלחמה עלולה לגרום להשפעה שלילית על פעילות המשק, כאשר חומרת ההשפעה תהיה תלויה, בין היתר, במשך הזמן ובהיקף אזורי הארץ אשר יושפעו מהמלחמה באופן ישיר, במידת הפגיעה באוכלוסייה ובתגובת המדיניות הכלכלית על חלקיה השונים. הפגיעה בפעילות הכלכלית משקפת השפעות שליליות הן על "צד ההיצע" של המשק ועל "צד הביקוש". בצד ההיצע ניתן להצביע על מספר גורמים וביניהם גיוס ממושך של עובדים למילואים ופגיעה בתשתית הכלכלית בתחומים שונים, מחסור בעובדים זרים בתחומים כמו בניה וחקלאות, כמו גם המלחמה צפויה להביא לעלייה בשיעור האבטלה במשק. בצד הביקוש ניתן לתת כדוגמא את הפגיעה הניכרת הצפויה באמון הצרכנים ובביטחון העסקים, תוך כדי השפעה שלילית ניכרת על הביקוש המצרפי במשק.

לאור האמור, הפגיעה בפעילות הכלכלית ברבעון האחרון של 2023 צפויה להיות ניכרת, ומשכך, קצב הצמיחה בשנת 2024 צפוי להיות נמוך מזה שהיה צפוי בתרחיש מרכזי ערב הלחימה. בהתייחס לאינפלציה, בטווח הזמן הקצר צפויה המלחמה ליצור השפעות מנוגדות, חלקן יתמכו בעליית האינפלציה, וחלקן יפעלו לריסונה. המלחמה הובילה להגברת התנודתיות של שער החליפין של השקל. עקב כך, הכריז בנק ישראל כי יפעל בתקופה הקרובה בשוק, ככל שידרש, על מנת למתן את התנודות בשער החליפין של השקל.

בשלב זה, בהתאם להערכותיו הראשוניות של הבנק, ענפי המשק שפעילותם חשופה במיוחד לנזקי המלחמה הם: בנייה, חקלאות וכן ענפי התרבות והפנאי (תיירות, מסעדות, מופעים וכו'), וחלק מענפי התעשייה והמסחר, כתלות במיקום האזורי שלהם.

למידע נוסף ראה "סיכון מאקרו כלכלי" בפרק "הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר" בתחילת דוח זה.

בשל חוסר הוודאות הגבוה שנוצר, וההשלכות האפשריות במהלך התקופה הקרובה על הכלכלה והחברה בישראל, טרם ניתן לאמוד את עוצמת הפגיעה בתיק האשראי של הבנק. הבנק בוחן את יכולתו לעמוד בהתפתחויות השליליות באמצעות תרחישי קיצון מערכתיים.

לאור העלייה ברמת הסיכון, חודדו דגשים וחוזקו תנאים בהעמדת אשראי חדש בקווי העסקים השונים בתקופת המלחמה, ומתבצע המשך ניטור ומעקב הדוק שוטף אחר מוקדי סיכון וההתפתחויות בשוק על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות לפי הצורך.

לצד זאת, בוחן הבנק וכבר הציע מספר הצעות למתן סיוע ללקוחותיו ולתת מענה בתחומי אשראי ועמלות הן למשקי הבית והן לעסקים.

הוצאות להפסדי אשראי

ביום 9 בנובמבר 2023 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר ובו דגשים למערכת הבנקאית בקשר עם הדוחות לציבור לרבעון השלישי. בחוזר זה, הפיקוח על הבנקים הבהיר כי בחישוב הפסדי האשראי הצפויים בדוחות לרבעון השלישי יש לכלול את ההשפעה הצפויה של מלחמת חרבות ברזל למועד הסמוך למועד פרסום הדוחות, ולהגדיל בהתאם את הסכומים שנכללים בהפרשה להפסדי אשראי. זאת, על מנת לוודא שההפרשות להפסדי אשראי יהיו מספיקות בהתאם לאומדן העדכני של הפסדי האשראי הצפויים מתיק האשראי של התאגיד הבנקאי.

ההפרשה להפסדי אשראי של הבנק מייצגת את אומדני הבנק. הפרשה זו מהווה אומדן המבוסס על שיקול דעת שהופעל בתקופה המדווחת בסביבה משתנה המאופיינת בחוסר וודאות. לצורך גיבוש אומדן הפסדי האשראי הצפויים, הבנק מתחשב, באופן עקבי בהנחיות הפיקוח על הבנקים, בתחזיות, תרחישים, הנחות והערכות, שמתייחסות להשלכות האפשריות של המלחמה.

תהליך גיבוש האומדן, אשר הותאם לתחזיות רלוונטיות לתנאי המלחמה, כולל את ההפסד הצפוי לבנק ברמה הקבוצתית. במסגרת זו מתבסס הבנק על בחינת פרופיל הסיכון של ענפי המשק השונים, בדגש על ענפי משק שלהערכת הבנק חשופים יותר לנזקי המלחמה, כלי המדידה הקיימים ברשותו, כגון: היקף המחיקות, פרופיל הסיכון של ענף המשק, מח"מ החובות סיווג החוב, תיאבון הסיכון, מודלים מאקרו כלכליים להערכת הפסדי אשראי לשיקוף השפעות שינויים בתחזיות לפרמטרים כלכליים מרכזיים בשנה הקרובה (כגון: תחזיות צמיחה, צריכה פרטית, שערי חליפין, שיעור אבטלה במשק ושיעור הריבית). המשך החמרה בכל אחד מהפרמטרים עלול להביא להגדלת ההפרשה להפסדי אשראי.

נוכח ההשתנות התכופה בתנאים הכלכליים והמשקיים, הבנק בחן במהלך הרבעון השלישי של 2023 ועד לסמוך לתאריך פרסום הדוח את הפרמטרים המרכזיים בתהליך ההפרשה וביצע את העדכונים שנמצאו מתאימים, כמתואר לעיל. עם זאת, שינויים נוספים בהערכות, באומדנים ובתחזיות של ההנהלה יכולים להשפיע באופן משמעותי על ההפרשה להפסדי אשראי. הערכות ותחזיות כלכליות ואחרות באשר למשך המלחמה וחומרתה עלולות להשתנות באופן תכוף ומשמעותי, ולפיכך נתונות בחוסר וודאות גבוה.

על רקע האמור לעיל, במהלך התקופה חושבו מספר תרחישים המייצגים נסיבות ומצבים, לצורך ניתוח רגישות השינויים וגיבוש האומדן הטוב ביותר. יודגש כי בעטיה של אי הוודאות הכבדה האופפת את הנסיבות הנוכחיות, אומדן הפסדי האשראי הצפויים בצל המלחמה הינו תוצאה של הנחות והערכות אשר בשלב זה קשה עד מאד לקבוע את סבירותן. קושי זה מתגבר על רקע פעולות למיתון השפעות המלחמה אשר עשויות למתן את השלכותיו על סיכון האשראי של הלקוחות, כגון דחיות תשלומים ותכניות הסיוע הממשלתי.

בעקבות המלחמה גדלו ההוצאות להפסדי אשראי והסתכמו ברבעון השלישי בסך של 991 מיליון ש"ח, מתוכם סך של 869 מיליון ש"ח בגין הוצאה קבוצתית, אשר גדלה הרבעון לאור החמרת פרמטרים מאקרו כלכליים ואינדיקטורים שונים, כפי שמפורט להלן.

על מנת לבחון את רגישות ההפרשה הקבוצתית לשינויים היפותטיים ברמת סיכון ענפי המשק ובפרמטרים המאקרו כלכליים בבסיס האומדן, ביצע הבנק הערכה להשפעת שינוי אחיד (החמרה והטבה) בפרמטרים המאקרו כלכליים ובחינת השינויים בפרופיל הסיכון של ענפי המשק אשר חשופים יותר בשלב זה, להערכת הבנק, להשפעות שליליות הנובעות מהמלחמה אל מול תרחיש הייחוס על בסיס חושה ההפרשה וזאת מבלי להתחשב בהשפעות של קיזוז או קורלציה בין המשתנים המאקרו כלכליים.

השפעת החמרה בפרמטרים ובמצב ענפי המשק משקפת תוספת להפרשה קבוצתית להפסדי אשראי בסך של כ-550 מיליון ש"ח. הקלה תביא להקטנת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי ביחס לתרחיש הייחוס בסך של 490 מיליון ש"ח.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

הקלות ושינויים בתנאי אשראי במסגרת ההתמודדות עם השלכות המלחמה הבנק אימץ את מתווה בנק ישראל, ויישם הקלות נוספות ללקוחותיו.

הבנק מיישם את הנחיות שקבעו הפיקוח על הבנקים ורגולטורים נוספים, ביניהם:

- מכתב הפיקוח על הבנקים מיום 12 באוקטובר 2023 בנושא דגשים למערכת הבנקאית בעקבות המלחמה – במכתב הובהר, בין היתר, כי על הבנקים לנהוג ברגישות מוגברת בממשק עם הלקוחות בעקבות המצב הביטחוני המורכב, ליזום הקלות ככל הניתן ללקוחות הנמצאים במצוקה, לשמור על רציפות במתן שירותים באופן הולם ומקצועי ולנהל את מכלול הסיכונים הפיננסיים הייחודיים לתקופה זו.
  - מכתב הפיקוח על הבנקים מיום 18 באוקטובר 2023 הכולל דגשים בדבר אופן היישום של הכללים שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור בדוחות לשנת 2023, וזאת לאור הגמישות אותה על הבנקים לגלות בימים אלה.
  - ביום 31 באוקטובר 2023 פרסם הפיקוח על הבנקים התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם המלחמה (הוראות שעה), ביניהן פורסמו ההקלות הבאות:
    - הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 בנושא "מדידה והלימות הון – הגישה הסטנדרטית – סיכון אשראי" – עלייה בשיעור המימון בהלוואות המיועדות לרכישת קרקע למטרות פיתוח או בנייה מעל רף של 80% הנובעת מריבית שתיצבר עד יום 31 בדצמבר 2023 כתוצאה מ"תקופת גרייס" שניתנה לאחר 7 באוקטובר 2023, לא תובא בחישוב שיעור המימון (בתוקף עד 31 במרס 2024).
    - הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 בנושא "ניהול סיכון אשראי" – מתן ארכה של שלושה חודשים לעניין החובה לקבל דוח כספי עדכני מלווים.
  - ביום 11 באוקטובר 2023 וביום 18 באוקטובר 2023 פרסם משרד האוצר כלי סיוע לעסקים במסגרת הקרן להלוואות בערבות מדינה לשם התמודדות עם קשיים תזרימיים שנוצרו בשל פרוץ מבצע "חרבות ברזל" וביום 23 באוקטובר 2023 הודיע על פתיחת מסלול ייעודי בקרן להלוואות בערבות מדינה לשם התמודדות עם קשיים תזרימיים שנוצרו בשל פרוץ המלחמה לעסקים קטנים, בינוניים וגדולים.
  - ביום 6 בנובמבר 2023 הודיע בנק ישראל על תכנית מוניטרית ממוקדת להקלת תנאי האשראי לעסקים קטנים וזעירים שנפגעו כתוצאה מהמלחמה בהיקף של 10 מיליארד ש"ח שתפעל בגין אשראי שינתן עד סוף חודש ינואר 2024. התכנית כוללת העמדת הלוואות מוניטריות על ידי בנק ישראל למערכת הבנקאית לתקופה של שנתיים בריבית משתנה של ריבית בנק ישראל פחות 1.5 נקודות אחוז, כנגד הלוואות שהבנקים יעניקו לעסקים קטנים וזעירים שפדיונם נפגע בשיעור של לפחות 25 אחוזים כתוצאה מהמלחמה, ובתנאי שממוצע הריבית על הלוואות לאותם עסקים קטנים וזעירים לא יעלה על ריבית פריים.
- למידע מפורט והרחבה של כלל הפרסומים הרלוונטיים של בנק ישראל והקלות נוספות הניתנות על ידי הבנק ראה פרק שינויים עיקריים בתקופה החולפת – מלחמת "חרבות ברזל" בדוח הדירקטוריון והנהלה ובפרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח ממשל תאגידי ליום 30 בספטמבר 2023.
- כאמור, הבנק אימץ את מתווה בנק ישראל, ויישם הקלות נוספות ללקוחותיו, הכוללים פתרונות של דחיית תשלומים והקלות שינויים בתנאי האשראי.

להלן פרטים בדבר חובות, מיום 8 באוקטובר 2023 ועד בסמוך למועד הפרסום, אשר שונו תנאיהם

סכום התשלומים שנדחו	מספר הלוואות	מזה: דחיות שאינן נושאות ריבית	יתרת חוב רשומה	
במיליוני ש"ח	ביחידות	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
330	256	-	2,773	עסקים גדולים
135	868	7	2,705	עסקים בינוניים
382	25,022	401	5,600	עסקים קטנים וזעירים
87	30,570	315	1,807	אנשים פרטים לא לדיור
396	16,253	5,421	9,821	הלוואות לדיור
1,330	72,969	6,144	22,706	סך הכל

בנוסף לאפשרות לדחות תשלומי הלוואות כמפורט לעיל, הבנק העניק פטור מלא מתשלום משכנתא למשך שלושה חודשים ללקוחות בעוטף עזה (בטווח של עד 7 ק"מ מהגבול).

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

למידע נוסף באשר להשפעות הסיכון המאקרו כלכלי ראה פרק התפתחויות עיקריות במשך בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 30 בספטמבר 2023 וכן סיכון מאקרו כלכלי כמפורט בחלק 2 - בפרק הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר ופסקת מלחמת "חרבות ברזל" בדוח זה.

למידע נוסף ופירוט לגבי התפתחויות שחלו בתיק האשראי ומדדים איכותיים המאפיינים את התיק ניתן לראות בהמשך פרק זה, בפרק סיכוני אשראי בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 30 בספטמבר 2023 וכן בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2022.

איכות האשראי של חשיפות אשראי (CRI)

	א	ב	ג	ד
30 בספטמבר 2023				
	יתרות ברוטו ^(א)			
	לא צוברים או			
	בפיגור של			
	90 ימים או יותר			
	אחרים	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך		
	יתרות נטו (א+ב+ג)			
	במיליוני ש"ח			
1	3,317	425,299	(6,236)	422,380
	חובות, למעט אגרות חוב			
2	-	103,222	-	103,222
	אגרות חוב			
3	153	191,236	(702)	190,687
	חשיפות חוץ מאזניות			
4	3,470	719,757	(6,938)	716,289
	סך הכל			

	א	ב	ג	ד
30 בספטמבר 2022				
	יתרות ברוטו ^(א)			
	לא צוברים או			
	בפיגור של			
	90 ימים או יותר			
	אחרים	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך		
	יתרות נטו (א+ב+ג)			
	במיליוני ש"ח			
1	2,731	383,681	(4,913)	381,499
	חובות, למעט אגרות חוב			
2	-	61,514	(26)	61,488
	אגרות חוב			
3	201	166,360	(545)	166,016
	חשיפות חוץ מאזניות			
4	2,932	611,555	(5,484)	609,003
	סך הכל			

	א	ב	ג	ד
31 בדצמבר 2022				
	יתרות ברוטו ^(א)			
	לא צוברים או			
	בפיגור של			
	90 ימים או יותר			
	אחרים	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך		
	יתרות נטו (א+ב+ג)			
	במיליוני ש"ח			
1	2,020 ^(ב)	395,971 ^(ב)	(5,003)	392,988
	חובות, למעט אגרות חוב			
2	-	65,373	(37)	65,336
	אגרות חוב			
3	154	170,672	(585)	170,241
	חשיפות חוץ מאזניות			
4	2,174	632,016	(5,625)	628,565
	סך הכל			

(א) בהתאם לערכים החשבונאיים המדווחים בדוחות הכספיים, של פריטים מאזניים וחוץ מאזניים היוצרים חשיפה לסיכון אשראי לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.
(ב) סווג מחדש.

סיכון אשראי לפי ענפי משק

30 בספטמבר 2023									
חובות ^(א) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(א)					סיכון אשראי כולל ^{(א),(ה)}				
במיליוני ש"ח									
בגין פעילות לווים בישראל									
ציבורי מסחרי									
סך הכל	דירוג ביצוע אשראי ^(ה)	בעייתיות ^(ד)	סך הכל ^(ג)	חובות ^(א)	בעייתיות ^(ד)	לא צובר	הפסדי אשראי בגין הפסדי חשבונאות (הכנסות)	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי
2,581	2,347	87	2,579	2,263	87	26	(1)	5	(130)
767	763	4	740	526	4	-	(5)	-	(28)
37,188	36,089	1,099	35,691	21,124	1,099	125	72	(5)	(547)
119,245	117,613	1,414	119,215	65,720	1,414	1,060	572	48	(1,591)
50,688	49,720	865	49,565	42,583	865	151	126	(13)	(1,050)
10,727	10,317	363	10,346	5,927	363	14	59	-	(127)
41,105	40,374	701	40,645	33,736	701	174	177	54	(620)
4,468	4,375	41	4,410	3,568	41	17	3	(3)	(50)
9,660	9,441	219	9,534	8,175	219	99	10	16	(175)
7,032	6,814	138	6,464	3,421	138	13	(12)	(9)	(60)
52,979	52,921	58	42,056	32,006	58	44	19	-	(237)
13,810	13,553	252	13,613	9,141	252	67	57	11	(399)
10,984	10,912	72	10,967	8,878	72	32	(2)	11	(166)
361,234	355,239	5,313	345,825	237,068	5,313	1,822	1,075	115	(5,180)
132,847	130,845	596	132,847	127,996	596	570	119	6	(532)
47,121	44,366	995	47,102	30,745	995	303	445	294	(882)
541,202	530,450	6,904	525,774	395,809	6,904	2,695	1,639	415	(6,594)
1,376	1,376	-	567	567	-	-	(2)	-	(1)
76,888	76,888	-	373	373	-	-	-	-	(2)
619,466	608,714	6,904	526,714	396,749	6,904	2,695	1,637	415	(6,597)

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, סיכון אשראי (מאזני וחוץ מאזני) בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 396,749, 75,939, 1,784, 15,029, 129,965 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ו) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (ז) כולל הלוואות לדיוור, שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (ח) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני כפי שעודכנו בהראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה פרק ההון והלימות ההון בדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2023).
- (ט) ענף מסחר כולל אשראי לציבור, לאחר הפרשה להפסדי אשראי בהיקף של כ-33,116 מיליון ש"ח בתחומים כמו מסחר קמעונאי וסיטונאי בטובין ובטקסטיל, מסחר סיטונאי בצורכי חשמל ובחומרי בנין, בהתאם להערכת הבנק פעילותם חשופה במיוחד לנזקי המלחמה.

30 בספטמבר 2023										
סיכון אשראי כולל ^(א)					חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)					
הפסדי אשראי ^(ד)			מזדה:		סך הכל ^(ה)		בעייתיות ^(ו)		סך הכל	
יתרת	מחיקות	הוצאות	הכנסות	בגין	הפסדי	לא צובר	בעייתיות ^(ז)	חובות ^(ח)	סך הכל	
הפרשה	חשבונאיות	(הכנסות)	בגין	הפסדי	אשראי	אשראי	בעייתיות ^(ט)	אשראי ^(י)	ביצוע	
אשראי	נטו		אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	
במיליוני ש"ח										
בגין פעילות לווים בחו"ל										
ציבור מסחרי										
-	-	-	-	-	268	272	-	279	279	חקלאות
1	-	-	-	-	-	-	-	725	725	כרייה וחציבה
(23)	-	2	-	-	3,051	4,231	-	6,006	6,007	תעשייה
(200)	3	147	131	375	8,718	12,265	375	12,012	12,388	בינוי ונדל"ן
2	-	-	-	-	7	146	-	570	570	אספקת שמל ומים
3	-	-	-	58	466	475	58	805	864	מסחר
(58)	(15)	(49)	443	987	3,687	3,848	987	2,872	3,860	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
-	-	-	-	-	79	80	-	287	288	תחבורה ואחסנה
(15)	-	(4)	29	29	211	595	29	1,037	1,066	מידע ותקשורת
(29)	-	2	1	1	3,546	4,094	1	37,826	37,829	שירותים פיננסיים
(4)	-	4	-	1	705	725	1	4,600	4,601	שירותים עסקיים ואחרים
(1)	(1)	(1)	-	-	104	105	-	140	140	שירותים ציבוריים וקהילתיים
(324)	(13)	101	604	1,451	20,842	26,836	1,451	67,159	68,617	סך הכל מסחרי
-	-	-	-	-	15	16	-	16	17	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
(1)	-	-	1	42	50	59	42	16	59	אנשים פרטיים - אחר
(325)	(13)	101	605	1,493	20,907	26,911	1,493	67,191	68,693	סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל
(16)	-	(23)	-	-	9,977	12,514	-	30,108	30,108	בנקים בחו"ל
-	-	-	-	-	983	1,336	-	19,849	19,850	ממשלות בחו"ל
(341)	(13)	78	605	1,493	31,867	40,761	1,493	117,148	118,651	סך הכל פעילות בחו"ל
(6,938)	402	1,715	3,300	8,397	428,616	567,475	8,397	725,862	738,117	סך הכל

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, סיכון אשראי (מאזני וחוץ מאזני) בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 31,867, 50,695, 1,145, 26,049, 8,895 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ו) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (ז) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני כפי שעודכנו בהוראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה פרק ההון והלימות ההון בדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2023).

31 בדצמבר 2022

סיכון אשראי כולל^{(א)(ה)} חובות^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים)^(ג)

הפסדי אשראי ^(ד) הוצאות (הכנסות)	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מזה:				סך הכל ^(ה)	ביצוע אשראי ^(ה)	סך הכל	
			לא צובר	ביעיתי ^(ו)	חובות ^(ב)	סך הכל ^(ה)				
במיליוני ש"ח										
בגין פעילות לווים בישראל										
ציבור מסחרי										
(138)	-	1	36	114	2,333	2,629	114	2,501	2,630	חקלאות
(33)	-	20	-	-	531	731	-	758	758	כרייה וחציבה
(471)	(24)	106	143	903	20,750	34,162	903	34,410	35,409	תעשייה
(1,041)	(2)	217	154	1,259	53,883	102,584	1,259	101,088	102,609	בינוי ונדל"ן - בינוי ^(ז)
(884)	(122)	(188)	67	151	39,249	44,460	151	45,000	45,236	בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן
(69)	16	12	8	41	5,093	9,170	41	9,515	9,557	אספקת חשמל ומים
(501)	51	148	128	545	31,932	39,023	545	38,946	39,513	מסחר
(45)	8	(35)	57	148	3,689	4,295	148	3,916	4,325	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
(181)	56	(10)	124	314	7,760	9,511	314	9,240	9,592	תחבורה ואחסנה
(64)	(29)	(97)	114	146	3,223	5,656	146	5,765	6,103	מידע ותקשורת
(219)	(15)	64	54	73	28,406	37,465	73	45,916	45,990	שירותים פיננסיים
(350)	5	10	82	257	9,359	13,203	257	13,015	13,330	שירותים עסקיים ואחרים
(176)	(2)	16	14	62	9,182	11,269	62	11,209	11,284	שירותים ציבוריים וקהילתיים
(4,172)	(58)	264	981	4,013	215,390	314,158	4,013	321,279	326,336	סך הכל מסחרי
(419)	17	112	559	626	119,690	124,827	626	123,158	124,827	אנשים פרטיים - הלוואות לדיוור
(732)	129	111	222	768	30,370	43,562	768	41,326	43,572	אנשים פרטיים - אחר
(5,323)	88	487	1,762	5,407	365,450	482,547	5,407	485,763	494,735	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
(3)	-	1	-	-	806	807	-	1,608	1,608	בנקים בישראל
-	-	(1)	-	-	317	317	-	33,721	33,721	ממשלת ישראל
(5,326)	88	487	1,762	5,407	366,573	483,671	5,407	521,092	530,064	סך הכל פעילות בישראל

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, סיכון אשראי (מאזני וחוץ מאזני) בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 366,573, 34,238, 553, 11,606, 117,094 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ו) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (ז) כולל הלוואות לדיוור, שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (ח) מספרי השוואה מוצגים בהתאם למתכונת הגילוי החדשה של הגדרות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני אשר עודכנו בהוראות הדיווח לציבור בחודש מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה פרק ההון והלימות ההון בדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2023).

31 בדצמבר 2022										
סיכון אשראי כולל ^{(א)(ב)}					חובות ^(א) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(א)					
הפסדי אשראי ^(ג)										
מזהה:										
סך הכל	אשראי ^(ה)	ביעיתי ^(ד)	סך הכל ^(א)	חובות ^(א)	ביעיתי ^(ד)	לא צובר ^(ג)	אשראי	הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי
במיליוני ש"ח										
בגין פעילות לווים בחו"ל										
ציבור מסחרי										
חקלאות	185	184	-	175	157	-	-	-	-	(1)
כרייה וחציבה	715	715	-	-	-	-	-	-	-	-
תעשייה	5,524	5,485	8	3,515	2,646	8	8	10	3	(24)
בינוי ונדל"ן	9,549	9,221	268	9,437	6,872	268	94	31	116	(101)
אספקת חשמל ומים	541	538	-	136	5	-	-	-	-	-
מסחר	1,011	941	3	411	399	3	-	4	8	-
בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל	3,536	1,953	1,125	3,518	3,094	1,125	185	(78)	50	(87)
תחבורה ואחסנה	397	397	-	172	172	-	-	-	-	-
מידע ותקשורת	1,141	1,129	12	594	158	12	12	6	-	(19)
שירותים פיננסיים	36,521	36,410	1	4,256	3,822	1	1	22	-	(27)
שירותים עסקיים ואחרים	488	488	-	434	422	-	-	(4)	(1)	-
שירותים ציבוריים וקהילתיים	180	175	5	151	150	5	-	(3)	-	(1)
סך הכל מסחרי	59,788	57,636	1,422	22,799	17,897	1,422	299	(12)	176	(260)
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	33	32	-	33	30	-	-	-	-	-
אנשים פרטיים - אחר	71	68	1	71	65	1	1	1	-	-
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	59,892	57,736	1,423	22,903	17,992	1,423	300	(11)	176	(260)
בנקים בחו"ל	35,391	35,391	-	15,337	12,634	-	-	32	-	(37)
ממשלות בחו"ל	18,132	18,132	-	1,137	792	-	-	(10)	-	(2)
סך הכל פעילות בחו"ל	113,415	111,259	1,423	39,377	31,418	1,423	300	11	176	(299)
סך הכל	643,479	632,351	6,830	523,048	397,991	6,830	2,062	498	264	(5,625)

(א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, סיכון אשראי (מאזני וחוזר מאזני) בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 31,418, 44,359, 2,481, 27,198, 7,959 מיליון ש"ח בהתאמה.

(ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

(ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ו) סיכון אשראי מאזני וחוזר מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(ז) מספרי ההשוואה מוצגים בהתאם למתכונת הגילוי החדשה של הגדרות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני אשר עודכנו בהוראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה פרק ההון והלימות ההון בדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2023).

30 בספטמבר 2022										
סיכון אשראי כולל ^{(א)(ה)}					חובות ^(א) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(א)					
במיליוני ש"ח										
דירוג ביצוע אשראי ^(ה)										
בעייתיות ^(ו)										
סך הכל										
סך הכל ^(ז)										
חובות ^(ב)										
בעייתיות ^(ו)										
לא צובר ^(ח)										
הפסדי אשראי ^(ד)										
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי										
מחיקות חשבונאיות נטו										
יתרת הפרשה להפסדי אשראי										
בגין פעילות לווים בישראל										
ציבור מסחרי										
חקלאות	2,680	2,543	89	2,679	2,337	89	30	(13)	(2)	(124)
כרייה וחציבה	786	785	1	759	542	1	-	23	-	(36)
תעשייה	35,269	34,309	839	33,726	21,645	839	90	112	(24)	(474)
בינוי ונדל"ן - בינוי ^(ו)	98,671	98,029	457	98,622	51,910	457	106	51	(9)	(876)
בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן	44,500	44,284	186	43,987	38,449	186	113	(188)	(114)	(886)
אספקת חשמל ומים	9,206	9,155	50	8,833	4,970	50	22	9	1	(81)
מסחר	39,206	38,609	571	38,792	32,104	571	126	81	12	(488)
בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל	4,438	3,974	409	4,420	3,829	409	286	(23)	1	(60)
תחבורה ואחסנה	10,021	9,532	442	9,925	7,160	442	116	(7)	49	(191)
מידע ותקשורת	6,090	5,776	153	5,412	3,088	153	120	(82)	(33)	(79)
שירותים פיננסיים	47,041	46,963	78	35,769	28,126	78	65	61	(14)	(216)
שירותים עסקיים ואחרים	13,019	12,700	258	12,891	9,189	258	81	6	2	(346)
שירותים ציבוריים וקהילתיים	11,165	11,081	71	11,149	8,969	71	16	27	(4)	(186)
סך הכל מסחרי	322,092	317,740	3,604	306,964	212,318	3,604	1,171	57	(135)	(4,043)
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	121,938	119,951	581	121,938	116,895	581	520	54	13	(365)
אנשים פרטיים - אחר	44,170	42,005	706	44,157	30,368	706	197	85	74	(760)
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	488,200	479,696	4,891	473,059	359,581	4,891	1,888	196	(48)	(5,168)
בנקים בישראל	1,770	1,770	-	1,022	1,011	-	-	2	-	(8)
ממשלת ישראל	34,910	34,910	-	517	517	-	-	-	-	(2)
סך הכל פעילות בישראל	524,880	516,376	4,891	474,598	361,109	4,891	1,888	198	(48)	(5,178)

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 3,361,338, 1,345, 14,602, 113,486 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ו) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (ז) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (ח) מספרי ההשוואה לא הוצגו מחדש בהתאם למתכונת הגילוי החדשה של הגדרות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני אשר עודכנו בהוראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה פרק ההון והלימות ההון בדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2023).

30 בספטמבר 2022									
סיכון אשראי כולל ^{(א)(ב)}					חובות ^(א) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(א)				
הפסדי אשראי ^(ה)									
'מזה:									
סך הכל	דירוג ביצוע אשראי ^(ה)	בעייתו ^(ג)	סך הכל ^(ג)	חובות ^(ב)	בעייתו ^(ג)	לא צובר ^(ד)	אשראי הפסדי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי
במיליוני ש"ח									
בגין פעילות לווים בחו"ל									
ציבור מסחרי									
חקלאות	123	122	-	117	99	-	-	-	(1)
כרייה וחציבה	707	707	-	-	-	-	-	-	-
תעשייה	6,120	6,072	16	4,053	3,302	16	7	3	(19)
בינוי ונדל"ן	8,862	8,401	221	8,750	6,378	166	(10)	101	(90)
אספקת חשמל ומים	498	498	-	99	1	-	-	-	-
מסחר	995	953	27	412	402	27	4	8	(1)
בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל	3,197	1,372	1,660	3,179	2,808	1,660	(33)	29	(139)
תחבורה ואחסנה	328	328	-	108	108	-	-	-	-
מידע ותקשורת	1,431	1,420	11	898	137	11	1	-	(13)
שירותים פיננסיים	33,381	33,380	1	2,191	2,053	1	7	-	(12)
שירותים עסקיים ואחרים	387	291	-	334	321	-	(3)	(1)	-
שירותים ציבוריים וקהילתיים	180	173	7	151	150	7	(3)	-	(2)
סך הכל מסחרי	56,209	53,717	1,943	20,292	15,759	1,943	815	140	(277)
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	20	20	-	20	20	-	-	-	-
אנשים פרטיים - אחר	72	69	1	72	53	1	1	-	-
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	56,301	53,806	1,944	20,384	15,832	1,944	816	140	(277)
בנקים בחו"ל	25,998	25,998	-	11,185	8,716	-	-	-	(28)
ממשלות בחו"ל	14,631	14,630	1	1,090	755	1	1	-	(1)
סך הכל פעילות בחו"ל	96,930	94,434	1,945	32,659	25,303	1,945	817	140	(306)
סך הכל	621,810	610,810	6,836	507,257	386,412	6,836	2,705	92	(5,484)

(א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 25,303, 40,912, 0, 23,360, 7,355 מיליון ש"ח בהתאמה.

(ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

(ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ו) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(ז) מספרי ההשוואה לא הוצגו מחדש בהתאם למתכונת הגילוי החדשה של הגדרות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני אשר עודכנו בהוראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה פרק ההון והלימות ההון בדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2023).

שיטות להפחתת סיכון אשראי - סקירה (CR3)

	א	1א	2א	ב	ג	ד	ה
30 בספטמבר 2023							
לא							
מובטחים מובטחים ^(א)							
	סך הכל	סך הכול	מזה: סכום	יתרה	מזה: סכום	יתרה	מזה: על ידי ערבויות פיננסיות
	מאזנית ^(א)	מאזנית ^(א)	מובטח ^(ב)	מאזנית ^(א)	מובטח ^(ב)	מאזנית ^(א)	מובטח ^(ב)
במיליוני ש"ח							
1	358,179	64,201	35,187	44,684	18,241	19,517	16,946
2	89,410	13,812	6,860	-	-	13,812	6,860
3	447,589	78,013	42,047	44,684	18,241	33,329	23,806
4	3,225	92	25	55	15	37	10
מזה: לא צובר או בפיגור של 90 ימים או יותר							

	א	1א	2א	ב	ג	ד	ה
30 בספטמבר 2022							
לא							
מובטחים מובטחים ^(א)							
	סך הכל	סך הכול	מזה: סכום	יתרה	מזה: סכום	יתרה	מזה: על ידי ערבויות פיננסיות
	מאזנית ^(א)	מאזנית ^(א)	מובטח ^(ב)	מאזנית ^(א)	מובטח ^(ב)	מאזנית ^(א)	מובטח ^(ב)
במיליוני ש"ח							
1	325,696	55,803	28,413	36,847	13,505	18,956	14,908
2	50,272	11,216	11,216	-	-	11,216	11,216
3	375,968	67,019	39,629	36,847	13,505	30,172	26,124
4	2,581	150	25	68	10	82	16
מזה: לא צובר או בפיגור של 90 ימים או יותר							

	א	1א	2א	ב	ג	ד	ה
31 בדצמבר 2022							
לא							
מובטחים מובטחים ^(א)							
	סך הכל	סך הכול	מזה: סכום	יתרה	מזה: סכום	יתרה	מזה: על ידי ערבויות פיננסיות
	מאזנית ^(א)	מאזנית ^(א)	מובטח ^(ב)	מאזנית ^(א)	מובטח ^(ב)	מאזנית ^(א)	מובטח ^(ב)
במיליוני ש"ח							
1	329,961	63,027	34,478	44,634	19,827	18,393	14,651
2	54,567	10,768	10,768	-	-	10,769	10,768
3	384,528	73,795	45,246	44,634	19,827	29,162	25,419
4	1,781	202	32	107	13	95	19
מזה: לא צובר או בפיגור של 90 ימים או יותר							

- (א) יתרה מאזנית בהתאם לערכים החשבונאיים המדווחים בדוחות הכספיים ולאחר הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני.
 (ב) יתרה מאזנית של החלק מסכום החובות שמובטח בביטחון, ערבות או נגזר אשראי, לאחר התחשבות במקדמי ביטחון.
 (ג) יתרה מאזנית של החובות כאמור, לאחר הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני, שמובטחים באופן חלקי או מלא, ללא קשר לחלק הספציפי שהובטח בחשיפה המקורית.

הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון^{(א)(ב)} (CR5)

	א	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	יג
	30 בספטמבר 2023								
	סוגי נכסים / משקל סיכון								
	0%	2%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%
	במיליוני ש"ח								
1	177,456	-	3,239	-	337	-	573	-	181,605
2	1,735	-	2,583	-	7,144	-	-	-	11,462
3	2,659	-	11,923	-	4,004	-	22	5	18,613
4	-	-	1,411	-	215	-	-	-	1,626
5	-	-	17,777	-	16,863	-	-	971	174,134
6	-	-	-	-	-	-	40,705	-	40,705
7	-	-	-	-	-	-	16,386	-	16,386
8	-	-	-	-	34,676	39,666	16,292	2,625	126,756
9	-	-	-	-	-	-	87,625	7,942	95,567
10	-	-	-	-	-	-	950	1,761	2,711
11	3,087	-	-	-	-	-	9,557	980	13,624
11א	-	-	-	-	-	-	5,570	980	6,550
12	184,937	-	36,933	33,497	63,239	39,666	73,383	239,875	683,189

	א	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	יג
	30 בספטמבר 2022								
	סוגי נכסים / משקל סיכון								
	0%	2%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%
	במיליוני ש"ח								
1	217,851	-	1,676	-	458	-	453	-	220,438
2	1,722	-	1,922	-	6,929	-	11	-	10,584
3	2,901	-	11,922	-	3,655	-	331	3	18,812
4	-	-	2,056	-	690	-	-	-	2,746
5	-	-	15,418	-	11,254	-	-	736	157,682
6	-	-	-	-	-	-	40,915	-	40,915
7	-	-	-	-	-	-	16,829	-	16,829
8	-	-	-	-	31,551	33,807	19,313	2,338	117,988
9	-	-	-	-	-	-	74,218	-	74,218
10	-	-	-	-	-	-	912	2,345	3,257
11	2,982	-	-	-	-	-	8,641	996	12,619
11א	-	-	-	-	-	-	5,272	996	6,268
12	225,456	-	32,994	30,979	54,537	33,807	77,057	217,178	676,088

(א) היתרות בגילוי כוללות יתרות חוב מאזניות וחוב מאזניות המשקפות סיכון אשראי, זאת למעט סכומי מיסים נדחים והשקעות בתאגידים פיננסיים מתחת לספי הניכוי (הכפופים למשקל סיכון 250%), חשיפות בגין סיכון אשראי צד נגדי (הנכללות בחלק 5א בדוח זה) ואיגוחים.
 (ב) היתרות משקפות את סכומי החשיפה הפיקוחיים, בניכוי הפרשות ומחיקות, לאחר מקדמי המרה לאשראי ולאחר שיטות להפחתת סיכון אשראי.

	א	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	יג
	31 בדצמבר 2022								
סוגי נכסים / משקל סיכון	0%	2%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%
סה"כ סכום חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)									
	במיליוני ש"ח								
1 ריבנויות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית	220,042	-	3,651	-	490	-	127	-	224,310
2 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית	1,661	-	1,876	-	6,913	-	-	-	10,450
3 בנקים, לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB)	2,651	-	14,038	-	4,791	-	59	3	21,542
4 חברות ניירות ערך	-	-	1,080	-	499	-	-	-	1,579
5 תאגידים	-	-	14,151	-	13,824	-	131,614	1,515	161,104
6 חשיפות קמעונאיות ליחידים	-	-	-	-	-	41,161	-	-	41,161
7 הלוואות לעסקים קטנים	-	-	-	-	-	17,028	-	-	17,028
8 בביטחון נכס למגורים	-	-	-	31,334	32,389	35,672	18,970	2,404	120,769
9 בביטחון נדל"ן מסחרי	-	-	-	-	-	-	-	5,821	77,925
10 הלוואות בפיגור	-	-	-	-	-	-	-	1,489	2,401
11 נכסים אחרים	2,556	-	-	-	-	-	8,644	1,059	12,259
12א מזה: בגין מניות	-	-	-	-	-	-	5,258	1,059	6,317
12 סך הכל	226,910	-	34,796	31,334	58,906	35,672	215,864	9,887	690,528

מידע נוסף על סיכון אשראי

סיכונים בענפי הבינוי והנדל"ן

הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן

ענף הבינוי והנדל"ן הינו תחום פעילות שבו לבנק חשיפת אשראי משמעותית. בדומה לענפי המשק האחרים, מוגדרים במדיניות האשראי של הבנק מתודולוגיות ופרמטרים פנימיים למימון עסקאות בכל אחד מענפי המשנה של תחום הנדל"ן.

האשראי לענף הנדל"ן תואם את תיאבון הסיכון של הבנק, לאור חיתום קפדני, שיטת מימון ופיקוח הדוקה, גיבוי בביטחונות נדל"ן ותמחור הולם.

בהתאם לתנאי התחרות בשוק, בשנים האחרונות לוותה הצמיחה בתיק האשראי לנדל"ן בלאומי בעלייה מסוימת בשיעורי המימון, בעיקר במימון קרקעות ובמימון פרויקטים למגורים באזורי ביקוש. עם זאת, בשנה האחרונה חלה התמתנות משמעותית בשיעורי מימון קרקעות ופרויקטים.

הבנק מבטח את תיק הערבויות מכח חוק המכר (דירות), חלק מתיק האשראי הכספי למימון קרקעות, וכן החל מרבעון רביעי 2022, מבטח הבנק גם חלק מתיק ערבויות הביצוע והפורמאליות המשוך לענפי המשק בינוי ונדל"ן.

נכון ליום 30 בספטמבר 2023 הבנק עומד במגבלה הרגולטורית בקשר עם יחס הריכוזיות. בנוסף, הבנק קבע מגבלות פנימיות שהינן בהלימה להערכת הבנק את הסיכון בענפי המשנה השונים. יחד עם זאת, בשים לב לצרכי האשראי המשמעותיים בענף מחד, ולמגבלה הרגולטורית מאידך, פועל הבנק ליישום תכנית להפחתת יחס הריכוזיות בענף.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

למידע נוסף אודות הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן ראה פרק סיכוני אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

השפעות מאקרו כלכליות ומלחמת "חברות ברזל"

החל משנת 2020 ועד המחצית הראשונה של שנת 2022 ענף "הבנייה למגורים" התאפיין בגאות משמעותית בעסקאות לרכישת דירות מגורים וזאת כתוצאה מביקוש קשיח יחסית שנבע מגידול באוכלוסייה, סביבת מאקרו תומכת (התאוששות חזקה ממשבר הקורונה וסביבת הריבית) והקלות רגולטוריות.

החל מהמחצית השנייה של שנת 2022, חלה היחלשות ממשית בביקוש לרכישת דיוור, זאת ברקע סביבת מאקרו אשר הולכת ונעשית פחות תומכת בביקוש לנדל"ן כתוצאה מעלייה מהירה באינפלציה ובריבית והאטה בצמיחה. יחד עם זאת, ההערכה היא כי קצב גידול האוכלוסין הגבוה בישראל ימשיך לייצר ביקושים בטווח הבינוני והארוך. בצד ההיצע, מספר הדירות הגמורות המשוך בשנה האחרונה להיות נמוך יחסית לצרכי הדיוור השוטפים השנתיים של המשק, בעוד שהתחלות הבנייה, אף שירדו ברבעונים האחרונים, נותרו גבוהות יחסית לרמתן ברוב העשור האחרון.

היחלשות הביקוש הביאה לאחרונה להתחלה של ירידה במחירי הדירות, בהובלת מחירי הדירות החדשות ב"שוק החופשי" (כלומר לא כולל עסקאות "דירה בהנחה"). בהמשך לכך, להערכתנו, בשנה הקרובה צפויה להימשך הירידה המתונה במחירי הדירות. התגברות מידת חוסר הוודאות בשוק לאור המלחמה עלולה להסב פגיעה נוספת בביקוש לרכישת דירות ולמחירי הדירות בטווח הקצר. בטווח הבינוני, לעומת זאת, עשויה לחול התאוששות במחירי הדירות, ברקע האפשרות להורדת ריבית בנק ישראל, ולאור הפגיעה המסתמנת בהיצע הדיוור העתידי ברקע המלחמה (זמינות עובדים וחומרי גלם, נגישות לאתרי בנייה הסמוכים לאזורי הלחימה).

הבנק מנטר באופן הדוק את השלכות המלחמה, עליית הריבית וההאטה בביקושים לדיוור, על חברות הנדל"ן ובוחן בקפידה את ההשפעה של המצב המאקרו כלכלי על תיק האשראי.

בתחום הנדל"ן למסחר, במהלך שנת 2022, חלה האטה בפעילות ענפי המסחר הקמעונאי, ברקע הגידול בנסיעות ישראלים לחו"ל ולנוכח דעיכת ההשפעה של התפרצות "הביקוש הכבוש" עם הסרת מגבלות הקורונה. בשנת 2023 נמשכת האטה זו, לאור ההרעה בסביבת המאקרו (פגיעת האינפלציה ועליית הריבית בכח הקנייה של הציבור, לצד התגברות חוסר הוודאות הכלכלית והיחלשות הסנטימנט הצרכני) והמשך התרחבות נתח הסחר המקוון. מגמת ההרעה בפעילות ענפי המסחר הקמעונאי צפויה להימשך ולהכביד על צמיחת פעילות המרכזים המסחריים בשנה הקרובה. עיקר ההשפעה השלילית עשויה להיות מורגשת במרכזים המסחריים הגדולים, בעוד שמרכזים שכונתיים עשויים להפגין המשך ביצועים טובים. המלחמה עלולה להסב פגיעה נוספת לפעילות ענפי המסחר הקמעונאי וכתוצאה מכך גם לביקוש לשטחי מסחר, על רקע הפגיעה הצפויה באמון הצרכנים ובצמיחה.

בתחום המשרדים, מאז המחצית השנייה של 2022, מורגשת האטה בפעילות השוק, לרבות ירידה ממשית במחירי השכירות בתל אביב. ההאטה בביקוש למשרדים צפויה להימשך בשנה הקרובה, ברקע ההרעה המשמעותית בסביבת המאקרו, לאור השפעות המלחמה על הצמיחה במשק וכן לאור ההאטה בפעילות ענף שירותי ההייטק. ההאטה בביקוש לצד צפי להמשך גידול משמעותי בהיצע המשרדים החדשים (בפרט בפרברי תל אביב), הם גורמים שעשויים להכביד על המחירים והתפוסות בשוק בשנה הקרובה וייתכן אף להוביל לירידה בהם. בהקשר זה, גם הדוח שפרסמה חברת דירוג האשראי הבינלאומית S&P במאי 2023 התריע מפני השפעות ההאטה בענף ההייטק על ענף הנדל"ן והצביע על סיכון לעודף היצע בתחום הנדל"ן למשרדים.

כאמור לעיל, השפעות הפוטנציאליות בשל המלחמה מתווספות למגמות המאקרו כלכליות במהלך השנה האחרונה, שעיקרן עליית הריבית והאטה בשוק הנדל"ן.

בעקבות המלחמה ועל מנת לשקף את חוסר הודאות הגדול באשר להשפעותיה על ענפי הבינוי והנדל"ן, גדלו ההוצאות להפסדי אשראי בענפי הבינוי והנדל"ן ברבעון השלישי, בעיקר בגין הוצאה קבוצתית לאור משתני המאקרו כאמור לעיל.

יובהר כי חוסר הודאות לגבי אופן התפתחות המלחמה והשלכותיה עדיין גבוהים, כך שההפרשה יכולה שתשתנה - תגדל או תקטן - בעתיד בהתאם להתפתחויות.

לאור האמור חודדו דגשים וחוזקו תנאים בהעמדת אשראי חדש בתקופת המלחמה, ומתבצע ניטור ומעקב שוטף אחר מוקדי סיכון וההתפתחויות בשוק על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות לפי הצורך.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

התפתחות סיכון אשראי כולל לענף בינוי ונדל"ן (בישראל ובחו"ל)

		31 בדצמבר		30 בספטמבר	
		2022	2022	2023	2023
שינוי בהשוואה ל-31 בדצמבר 2022		במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
סיכון אשראי מאזני	17.2%	17,247	100,500	97,148	117,747
ערבויית לרוכשי דירות ^(א)	4.8%	470	9,767	9,481	10,237
סיכון אשראי חוץ מאזני אחר ^(א)	15.3%	7,210	47,127	45,404	54,337
סך הכל סיכון אשראי כולל	15.8%	24,927	157,394	152,033	182,321

(א) במונחי סיכון אשראי.

הלך פרטים על סיכון אשראי כולל בענף משק בינוי ונדל"ן בישראל לפי שיעור המימון וכושר ספיגה - הבנק

30 בספטמבר 2023			
סיכון אשראי ^(א) כולל			
קרקעות	נדל"ן בתהליכי בנייה למגורים	נדל"ן שבנייתו הושלמה	סך הכל
במיליוני ש"ח			
שיעור המימון^(ב)			
עד 45%	1,268	9,299	10,567
מעל 45% עד 65%	4,566	13,281	17,847
מעל 65% עד 80%	22,118	16,574	38,692
מעל 80%	11,127 ^(ד)	6,810	17,937
כושר ספיגה^(ג)			
עד 25%	890	890	890
מעל 25% עד 50%	10,562	10,562	10,562
מעל 50% עד 75%	6,345	6,345	6,345
מעל 75%	13,619	13,619	13,619
פרוייקטים בתחילת בנייה	8,455	8,455	8,455
אחר^(ה)			
			45,019
סך הכל סיכון אשראי לבינוי ונדל"ן בישראל			169,933

ראה הערות בעמוד הבא.

31 בדצמבר 2022			
סיכון אשראי ^(א) כולל			
קרקעות	נדל"ן בתהליכי בנייה למגורים	נדל"ן שבנייתו הושלמה	סך הכל
במיליוני ש"ח			
שיעור המימון^{(ב)(ג)}			
עד 45%	1,378	10,848	12,226
מעל 45% עד 65%	4,523	12,018	16,541
מעל 65% עד 80%	12,755	12,041	24,796
מעל 80%	14,224 ^(ד)	5,598	19,822
כושר ספיגה^(ה)			
עד 25%	883	883	883
מעל 25% עד 50%	6,959	6,959	6,959
מעל 50% עד 75%	4,346	4,346	4,346
מעל 75%	13,011	13,011	13,011
פרוייקטים בתחילת בנייה	6,278	6,278	6,278
אחר^(ו)			
			42,984
סך הכל סיכון אשראי לבינוי ונדל"ן בישראל			147,846

- (א) סיכון אשראי מאזני וחוף מאזני מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לצורך חבות של לווה.
 (ב) שיעור המימון - היחס בין יתרת סיכון האשראי הכולל למועד הדיווח לבין השווי של ביטחון הנדל"ן המבטיח את סיכון האשראי למועד הדיווח.
 (ג) כושר ספיגה - מדד המבטא את השיעור המירבי של שחיקת מחירי מלאי הדירות, כך שעדיין יהיה מקור כיסוי מספק לעלויות הפרוייקט וזאת בהתחשב בהון העצמי שהושקע ובמכירה מוקדמת.
 (ד) מרבית היתרה מתייחסת לאשראי שמגובה גם בביטחון שאינו קרקע ו/או מקור סילוק אחר.
 (ה) החל מהדוחות השנתיים לשנת 2022 מיישם הבנק את העדכון לחוזר בנק ישראל בנושא סיכון אשראי, בהתייחס לחישוב שיעורי המימון של קרקעות. לפרטים נוספים ראה סעיף שינויים רגולטוריים ונוספים במדידת דרישות ההון.
 (ו) אשראי אחר מתייחס לכל אשראי שאינו עונה להגדרות לעיל וכולל, בין היתר, אשראי שניתן כנגד ביטחונות שאינם נדל"ן, נדל"ן בתהליכי בנייה שאינם למגורים ונדל"ן שאינו מיועד למכירה במהלך הבנייה.

להלן הרכב ייעוד האשראי בביטחון נדל"ן בישראל - הבנק

	30 בספטמבר 2023	31 בדצמבר 2022
	סיכון אשראי ^(א) כולל	
	במיליוני ש"ח	
דיוור	83,454	69,002
משרדים	22,916	20,803
תעשייה	8,300	6,542
מסחר ושירותים	25,621	23,200
סך הכל סיכון אשראי כולל בביטחון נדל"ן בישראל		
	140,291	119,547

- (א) סיכון אשראי מאזני וחוף מאזני מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לצורך חבות של לווה.

ניתוח סיכון האשראי הכולל בענפי הבינוי והנדל"ן (בישראל ובחו"ל)

	31 בדצמבר	30 בספטמבר	
	2022	2023	
שינוי באחוזים	במיליוני ש"ח		
סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי			
סיכון אשראי שאינו בעייתי	155,309	179,345	15.5
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי			
שאינו בעייתי	407	322	(20.9)
בעייתי צובר	1,363	1,312	(3.7)
לא צובר	315	1,342	326.0
סך הכל סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי	2,085	2,976	42.7
סך הכל	157,394	182,321	15.8

סיכונים בתיק הלוואות לדיור

התפתחויות בסיכונים אשראי

מגמת עליית הריבית והאינפלציה הגבוהה, בשילוב עם מחירי הדיור הגבוהים, הובילו, החל מהמחצית השנייה של שנת 2022, לירידה בפעילות בשוק הדיור בישראל. הראשונים למתן את פעילותם בשוק היו המשקיעים ואחר כך שאר משקי הבית בדגש על זוגות צעירים שממתינים לתכניות ממשלתיות חדשות. בהתאם לכך, קיימת ירידה בהעמדות אשראי חדש לדיור בישראל ("ביצועים") בתשעה חודשים הראשונים של שנת 2023 לעומת התקופה המקבילה אשתקד.

מעבר להשפעות שתוארו, קיים פוטנציאל כלכלי שלילי גם בגין המלחמה, בפרט אם המלחמה תארך זמן ממושך.

במהלך השנה ולנוכח עליית הריבית ועל מנת להקל על הלקוחות, נעשתה פניה יזומה ללקוחות בפרסום פומבי ובפניה ממוקדת ללקוחות שהשינוי בריבית השפיע על גובה ההחזר שלהם בהצעה לבחינת הקפאה/מיחזור. כפועל יוצא היקף ההלוואות בהן בוצעה הקפאה נכון לסוף ספטמבר 2023 הינו כ-2.1 מיליארד ש"ח.

הבנק ממשיך להקפיד על מדיניות חיתום מאוזנת המתחשבת ביכולת החזר של הלווה, בסיס ההצמדה והריבית, שיעור המימון ועוד, זאת תוך עמידה בכל דרישות הפיקוח על הבנקים.

תיק ההלוואות לדיור מנוטר באופן שוטף לרבות ניתוח מגמות במאפייני ובמוקדי הסיכון.

למידע נוסף ופירוט לגבי השפעות מאקרו כלכליות והמלחמה ראה סעיף השפעות מאקרו כלכליות ומלחמת "חרבות ברזל" בתחילת פרק זה.

החל מיום 30 ליוני 2023 הבנק מבטח חלק (לא מהותי) מתיק ההלוואות למשכנתאות לפי פרמטרים מוסכמים.

התפתחות יתרת האשראי לדיור נטו בישראל

יתרת תיק האשראי	שיעור השינוי	
במיליוני ש"ח	ב-%	
103,109	15.1	31 בדצמבר 2021
119,272	15.7	31 בדצמבר 2022
127,464	6.9	30 בספטמבר 2023

התפתחות שיעור מימון, באשראי חדש, מעל 60% בישראל

במסגרת הניטור אחר מוקדי הסיכון בתיק ההלוואות לדיור נערך מעקב גם על מאפייני התיק ומאפייני האשראי החדש, וביניהם על התפלגות האשראי החדש לפי שיעורי מימון (שיעור מימון הינו היחס בין סך האשראי שאושר ללווה, אף אם טרם הועמד כולו או חלקו בפועל, לבין שווי הנכס המשועבד בעת העמדת מסגרת האשראי) ויחס ההחזר (יחס החזר מוגדר כיחס בין ההכנסה החודשית הפנויה ובין ההחזר החודשי).

להלן התפתחות האשראי החדש שהעמיד הבנק בשיעור מימון הגבוה מ-60% (שיעור מימון הינו היחס בין שיעור האשראי שאושר ללווה, אף אם טרם הועמד כולו או חלקו בפועל, לבין שווי הנכס המשועבד, בעת העמדת מסגרת האשראי):

2021		2022			2023			
ממוצע שנתי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	
(א) באחוזים ^(*)								שיעור מימון
21.6	23.2	22.7	22.4	21.9	20.9	20.4	22.0	מעל 60 ועד 70 כולל
23.1	25.4	25.8	25.6	24.4	25.0	22.5	20.6	מעל 70 ועד 75 כולל
0.1	0.2	0.2	0.3	0.3	0.2	0.2	0.2	מעל 75

(א) מסך האשראי החדש לדיור שהעמיד הבנק.

לפירוט נוסף בגין סגמנט זה ראה פרק סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור)

האשראי הפרטי, אשר יכולת החזר שלו מבוססת בעיקרה על כושר ההשתכרות של משקי הבית, מאופיין בפיזור נרחב מאוד של לוויים, במגוון של מוצרי אשראי (הלוואות לסוגיהן, עו"ש, כרטיסי אשראי) ובהיקף נמוך (בממוצע) של אשראי ללקוח בודד. פעילות הלקוחות הפרטיים מרוכזת, רובה ככולה, בחטיבה הבנקאית.

מדיניות האשראי הפרטי, אותה מגבשת החטיבה לניהול סיכונים בשיתוף החטיבה הבנקאית, מהווה נדבך מרכזי בהתוויית תיאבון הסיכון ובהכוננת הניהול השוטף של פעילות זאת.

בנוסף להקפדה על תהליכי החיתום, הניהול והבקרה ברמת הלווה הבודד, מתקיים ניטור שוטף אחר האשראי הפרטי ברמה האגרגטיבית, בין השאר על בסיס סט מדדים פנימי.

ההשפעות הפוטנציאליות בשל המלחמה, בנוסף למגמות המאקרו כלכליות במהלך השנה האחרונה (בעיקר עליית הריבית), משפיעים על יכולת החזר של הלוויים הפרטיים, כאשר חומרת ההשפעה תהיה תלויה, בין היתר, במשך הזמן ובהיקף אזורי הארץ אשר יושפעו מהמלחמה באופן ישיר.

הבנק מנטר באופן שוטף את תיק האשראי ואת השפעות התפתחויות אלה על פרופיל הסיכון בתיק.

למידע נוסף ופירוט לגבי השפעות מאקרו כלכליות והמלחמה ראה סעיף השפעות מאקרו כלכליות ומלחמת "חרבות ברזל" בתחילת פרק זה.

לפירוט נוסף בגין סגמנט זה ראה פרק סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

קבוצות לוויים

הבנק מקיים תהליכי מעקב סדורים על מנת לוודא כי הוא ממלא אחר מגבלות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 בנושא מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לוויים.

נכון ליום 30 בספטמבר 2023, הבנק עומד במגבלות הקבועות בהוראה.

בהתאם למדיניות האימוץ של סטנדרטים בינלאומיים מקובלים, הפיקוח על הבנקים מאמץ את הוראות ועדת באזל בנושא פיקוח על חשיפות גדולות. ביום 17 בנובמבר 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים טיוטת עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 "מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לוויים". בהתאם לטיוטה זו, תיקבענה הגדרות חדשות ללווה/קבוצת לוויים, וכמו כן יבוצעו התאמות למדידת החשיפה. בהתאם לדרישת הפיקוח, הבנק ערך סקר כמותי אשר דווח לפיקוח על הבנקים.

למידע נוסף אודות קבוצות לוויים ראה פרק סיכוני אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

למידע בנושא חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים ראה פרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 30 בספטמבר 2023.

---

¹ קבוצת לוויים הם כל אלה יחד: הלווה, אדם השולט בו וכל מי שנשלט על ידי אלה. כאשר תאגיד נשלט על ידי יותר מאדם אחד יש לכלול בקבוצת לוויים אחת את אותם שולטים שהתאגיד הנשלט הוא מהותי עבורם (כגון: מבחינה הונית), לרבות התאגיד הנשלט וכל מי שנשלט על ידם. תאגיד מוחזק שהינו מהותי עבור מחזיק שאין לו שליטה, וכל הנשלט על ידם. לוויים הקשורים באופן שפגיעה ביציבות הפיננסית של אחד מהם עלולה להשליך על היציבות הפיננסית של האחר, או שאותם גורמים עלולים להשליך על היציבות הפיננסית של שניהם.

חלק 5א - סיכון אשראי של צד נגדי

סיכון אשראי של צד נגדי (CCRA)

סיכון האשראי בעסקת נגזרים הינו מדד לסכום ההפסד שהבנק עלול לשאת בו אם הצד הנגדי לעסקה לא יעמוד בתנאי העסקה. סיכון זה למועד מסוים מוגדר כסך השווי הנוכחי של העסקה לאותו מועד בתוספת סיכון פוטנציאלי להפסד עתידי. פוטנציאל זה מוערך על פי רמת התנודתיות הצפויה בנכס הבסיס של העסקה ועל פי משך התקופה שנותרה עד למועד השלמת הביטחונות כפי שסוכם עם הצד הנגדי, וכל זאת לאחר ניכוי הסכמי קיזוז הניתנים לאכיפה.

במהלך שנת 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזרים לעדכון הוראות ועדת באזל בכל הקשור לסיכון אשראי צד נגדי. להרחבה בנושא יישום ההוראה החדשה, ראה פרק שינויים רגולטוריים ונוספים במדידת דרישות ההון בדוח זה.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)

	א	ב	ד	ה	ו
30 בספטמבר 2023					
	עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	Alpha שימוש לצורך חישוב EAD רגולטורי	EAD לאחר CRM	RWA
במיליוני ש"ח					
1	8,647	16,407	1.4	35,062	14,120
	הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי צד נגדי - SA-CCR (עבור נגזרים) ^(א)				
3	-	-	-	23,921	62
	הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך)				
6	8,647	16,407	-	58,983	14,182
	סך הכל				
30 בספטמבר 2022					
	עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	Alpha שימוש לצורך חישוב EAD רגולטורי	EAD לאחר CRM	RWA
במיליוני ש"ח					
1	8,570	15,677	1.4	33,931	13,162
	שיטת החשיפה הנוכחית ^(א)				
3	-	-	-	9,905	17
	הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך) ^(א)				
6	8,570	15,677	-	43,836	13,179
	סך הכל ^(א)				
31 בדצמבר 2022					
	עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	Alpha שימוש לצורך חישוב EAD רגולטורי	EAD לאחר CRM	RWA
במיליוני ש"ח					
1	9,115	15,789	1.4	34,862	12,392
	הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי צד נגדי - SA-CCR (עבור נגזרים)				
3	-	-	-	12,396	37
	הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך)				
6	9,115	15,789	-	47,258	12,429
	סך הכל				

(א) מוצג לאחר יישום העדכונים להוראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה פרק הלימות ההון).

(ב) מספרי ההשוואה הוצגו מחדש.

הקצאת הון בגין התאמת שערור לסיכון אשראי (CVA) (CCR2)

ב		א		ב		א	
31 בדצמבר		30 בספטמבר		2022		2023	
RWA	EAD לאחר CRM	RWA	EAD לאחר CRM	RWA	EAD לאחר CRM	RWA	EAD לאחר CRM
במיליוני ש"ח							
3,323	34,851	3,198	33,971	3,515	34,850	סך כל התיקים שמחשבים בגינם CVA לפי הגישה הסטנדרטית ^(א)	

(א) מוצג לאחר יישום העדכונים להוראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה פרק הלימות ההון).

הגישה הסטנדרטית - חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון^(א) (CCR3)

א	ג	ד	ו	ז	ט
30 בספטמבר 2023 ^(א)					
0%	20%	50%	100%	150%	סך חשיפת אשראי
במיליוני ש"ח					
2,986	-	-	-	-	2,986
-	-	82	-	-	82
-	10,564	304	59	-	10,927
-	10,434	7,757	22	-	18,213
-	-	34	5,634	-	5,668
-	-	-	115	1	116
2,986	20,998	8,177	5,830	1	37,992

א	ג	ד	ו	ז	ט
31 בדצמבר 2022 ^(א)					
0%	20%	50%	100%	150%	סך חשיפת אשראי
במיליוני ש"ח					
3,034	44	-	-	-	3,078
-	-	92	-	-	92
-	11,723	182	40	-	11,945
-	12,286	6,144	-	-	18,430
-	-	37	4,214	-	4,251
-	-	-	100	-	100
3,034	24,053	6,455	4,354	-	37,896

א	ג	ד	ו	ז	ט
30 בספטמבר 2022 ^(א)					
0%	20%	50%	100%	150%	סך חשיפת אשראי
במיליוני ש"ח					
1,345	42	-	-	-	1,387
-	-	110	-	-	110
-	8,691	213	57	-	8,961
-	12,026	7,947	-	-	19,973
-	-	55	4,648	-	4,703
-	-	-	144	-	144
1,345	20,759	8,325	4,849	-	35,278

(א) מוצג לאחר יישום העדכונים להוראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה פרק הלימות ההון).

הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR)^(*) (CCR5)

א	ב	ג	ד	ה	ו
30 בספטמבר 2023 ^(*)					
ביטחון שמשמש בעסקאות נגזרים					
ביטחון שמשמש בעסקאות למימון ניירות ערך (SFTs)					
	שווי הוגן של ביטחון שהתקבל	שווי הוגן של ביטחון שהופקד	שווי הוגן של ביטחון לא מנותק	שווי הוגן של ביטחון שהתקבל	שווי הוגן של ביטחון שהופקד
	מנותק	לא מנותק	לא מנותק	לא מנותק	לא מנותק
במיליוני ש"ח					
מזומן - מטבע מקומי	-	4,346	-	1,191	1,785
מזומן - מטבעות אחרים	-	17,676	-	10,226	1,145
חוב ריבוני מקומי	-	18,431	1,148	-	554
חוב ריבוני אחר	2,879	85	1,814	4,423	431
חוב של סוכנות ממשלתית	-	-	-	4,053	12,496
אגרות חוב קונצרניות	456	-	2,423	-	3,228
מניות	-	287	-	-	4,347
סך הכל	3,335	40,825	5,385	15,840	23,986

א	ב	ג	ד	ה	ו
31 בדצמבר 2022 ^(*)					
ביטחון שמשמש בעסקאות נגזרים					
ביטחון שמשמש בעסקאות למימון ניירות ערך (SFTs)					
	שווי הוגן של ביטחון שהתקבל	שווי הוגן של ביטחון שהופקד	שווי הוגן של ביטחון לא מנותק	שווי הוגן של ביטחון שהתקבל	שווי הוגן של ביטחון שהופקד
	מנותק	לא מנותק	לא מנותק	לא מנותק	לא מנותק
במיליוני ש"ח					
מזומן - מטבע מקומי	-	515	-	1,730	553
מזומן - מטבעות אחרים	-	18,371	-	9,462	2,482
חוב ריבוני מקומי	-	25,626	953	-	347
חוב ריבוני אחר	2,027	69	2,245	5,429	111
חוב של סוכנות ממשלתית	-	-	-	7,392	1,592
אגרות חוב קונצרניות	530	-	1,220	-	2,245
מניות	-	-	-	-	5,854
סך הכל	2,557	44,581	4,418	16,621	13,073

(א) מוצג לאחר יישום העדכונים להוראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה פרק הלימות ההון).

א						ב						ג						ד						ה						ו					
30 בספטמבר 2022 ^(א)																																			
ביטחון שמשמש בעסקאות נגזרים												ביטחון שמשמש בעסקאות למימון ניירות ערך (SFTs)																							
שווי הוגן של ביטחון שהתקבל						שווי הוגן של ביטחון שהופקד						שווי הוגן של ביטחון לא מנותק						שווי הוגן של ביטחון שהתקבל						שווי הוגן של ביטחון שהופקד											
מנותק						לא מנותק						מנותק						לא מנותק						מנותק						לא מנותק					
במיליוני ש"ח																																			
מזומן - מטבע מקומי						378						-						1,950						1,324						1,236					
מזומן - מטבעות אחרים						26,087						-						18,656						4,308						109					
חוב ריבוני מקומי						26,930						-						-						1,298						1,390					
חוב ריבוני אחר						1,681						75						4,058						3,596						-					
חוב של סוכנות ממשלתית						-						-						-						2,975						829					
אגרות חוב קונצרניות						689						-						-						-						3,560					
מניות						962						-						-						-						3,006					
סך הכל						54,432						4,058						24,202						9,905						10,130					

(א) מוצג לאחר יישום העדכונים להוראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה פרק הלימות ההון).

חלק 6 - סיכון שוק

סיכון שוק מוגדר כסיכון להפסד הנובע משינוי בשווי הנכסים וההתחייבויות בשל שינוי ברמת מחירים בשווקים, שינוי בשיעורי ריבית, שער חליפין, אינפלציה ומחירי מניות. החשיפה לסיכונים שוק מתבטאת בתוצאות העסקיות, בשווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות, בהון העצמי ובתזרימי המזומנים.

הבנק פועל בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים בנושא ניהול סיכונים השוק של הקבוצה, לרבות הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 333 בנושא "ניהול סיכון ריבית" ומספר 339 בנושא "ניהול סיכונים שוק". במסגרת יישום הוראות אלה נקבעו עקרונות יסוד לאופן ניהול הסיכונים ובקרתם, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון, הגדרת אמצעי הבקרה והכלים למדידת הסיכונים ואמצעי הבקרה והפיקוח על סיכונים אלה, תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה". לתיאור המבנה הארגוני והאחריות לניהול הסיכון ראה פרק מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו.

במהלך תשע החדשים הראשונים של שנת 2023 לא חלו שינויים מהותיים במבנה הממשל התאגידי, במדיניות ובמסגרת ניהול סיכון השוק.

החל מסוף 2021 חלה עליית מדרגה בכל הקשור לעלויות המחירים במדינות המפותחות בדגש על ארה"ב ואירופה. עליות המחירים הללו הן תוצאה של השלכות משבר הקורונה בקשר עם שרשראות האספקה והזרמות הכספים המשמעותיות של הבנקים המרכזיים השונים, של השפעות המלחמה באוקראינה בין היתר על מחירי האנרגיה, ושל השפעות אחרות הקשורות לצד הביקוש על רקע עליות שכר בשוק העבודה.

העלייה בשיעור האינפלציה ובתחזיות האינפלציה הובילו את הבנקים המרכזיים למהלכים חדים של העלאות ריבית במטרה להביא להאטה בקצב עליית המחירים, אף במחיר של האטה משמעותית בפעילות הכלכלית. העלאות הריבית מצד הבנקים המרכזיים בעולם המשיכו גם במהלך הרבעון השלישי של 2023 אם כי בעוצמות מתונות יותר ונראה כי מהלך הצמצום המוניטרי מתקרב לסופו על אף שנתוני האינפלציה ממשיכים להיות בשלב זה, רחוקים מהיעד שנקבע.

מלחמת "חברות ברזל"

עם פרוץ המלחמה נרשמה ירידה חדה בשווקי המניות המקומיים, פתיחת מרווחי אג"ח חברות מקומיות, ופיחות חד בשער השקל למול הדולר שהתמתן בהמשך באופן משמעותי, בין היתר, ברקע התערבות בנק ישראל בשוק המט"ח. כמו כן, נרשמה היתלות חדה בעקום התשואות השקלי והתרחב מרווח אג"ח ממשלת ישראל במט"ח, בין היתר בשל העמדת דירוג האשראי של מדינת ישראל תחת מעקב שלילי, על ידי חברות הדירוג הבינלאומיות. חוסר הוודאות בשווקים עדיין קיים, והתנדטות בשווקים הפיננסיים עשויה להימשך.

הבנק מבצע ניטור הדוק ומעקב שוטף אחר ההתפתחויות תוך ניהול סיכונים מוקדם, ביצוע תרחישי קיצון ובחינה מתמדת של התפתחות האירועים ודרכי הפעולה, על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות, ככל שיידרש.

סיכון הריבית

בתאריך 12 במרס 2023 פורסמה טיוטת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 333 בנושא סיכון ריבית בתיק הבנקאי וב-1 ביוני 2023 פורסם עדכון לטייטה זו. ההוראה צפויה להיכנס לתוקף בחודש דצמבר 2024. הבנק לומד את ההוראה ונערך ליישומה.

תמצית החשיפות של השווי הכלכלי* לשינויים של 1% בריבית ברמת הקבוצה

תרחיש	השינוי הפוטנציאלי בשווי ההוגן כתוצאה מתרחיש								
	31 בדצמבר 2022			30 בספטמבר 2022			30 בספטמבר 2023		
	עלייה של 0.1%	ירידה של 1%	עלייה של 1%	עלייה של 0.1%	ירידה של 1%	עלייה של 1%	עלייה של 0.1%	ירידה של 1%	עלייה של 1%
במט"ז									
תיק בנקאי	(87)	1,050	(1,335)	(96)	575	(1,165)	(157)	1,485	(2,022)
תיק למסחר	(8)	84	(80)	(8)	83	(79)	(1)	2	(10)
במט"ח									
תיק בנקאי	(42)	400	(476)	(45)	476	(497)	(70)	733	(710)
תיק למסחר	(1)	-	-	4	(14)	35	(6)	59	(59)

* הפער בין חשיפות השווי ההוגן לשינויים בריבית המובא בדוח דירקטוריון לבין חשיפות השווי הכלכלי נובע מהתייחסות שונה להתחייבויות הפנסיוניות, נטו.

נכון לסמוך למועד פרסום הדוח, בעיקר ברקע העלייה בתלילות עקומי הריבית במט"י והפעילות העסקית, נרשמה מחד, עלייה בחשיפות השווי הכלכלי לריבית ומאידך, קיטון ברגישות ההכנסות המימוניות של הבנק כתוצאה משינויים בריבית.

למידע נוסף אודות סיכון שוק ראה חלק 6 בדוח השנתי על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2022.
למידע על סיכון ריבית ראה פרק סיכונים שוק בדוח הדירקטוריון וההנהלה וחלק 6א בדוח השנתי על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2022.
למידע על סיכון מניות ראה חלק 6ב בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2022.

סיכון שער חליפין

במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 ועד למועד פרסום הדוח, ההשפעה של שינוי בשערי חליפין על הרווח הנקי אינה מהותית מאחר והבנק, ככלל, אינו מנהל חשיפות משמעותיות במגזר המט"ח.

סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MR1)

בטבלה להלן מוצגים נכסי הסיכון בגין החשיפה לסיכונים השוק על פי הגישה הסטנדרטית המכסה רק חלק מהחשיפות לסיכונים שוק.

	א	א	א	
	31 בדצמבר	30 בספטמבר	2023	
	2022	2022	2023	
				נכסי סיכון RWA
				במיליוני ש"ח
				מוצרים ישירים
1	5,656	6,460	5,418	סיכון שיעור ריבית (כללי וספציפי)
2	32	33	9	סיכון פוזיציה במניות (כללי וספציפי)
3	719	820	649	סיכון שער חליפין
				אופציות
7	91	155	58	גישת התרחישים
8	112	64	64	איגוח
9	6,610	7,532	6,198	סך הכל

חלק 7 - סיכון הנזילות וסיכון המימון

סיכון הנזילות הוא הסיכון לרווחי התאגיד הבנקאי וליציבותו הנובע מאי יכולתו לספק את צרכי נזילותו.

ריכוזיות המקורות מבוקרת ומנוהלת במסגרת ניהול סיכונים הנזילות בבנק. הבנק מבצע מעקב אחר מבנה המקורות וריכוזם תחת מספר קטגוריות ובהם: גודל וסוג לקוח ומפקיד בודד. מדידה שוטפת יומית של מדדי הנזילות, יחס כיסוי מזערי ומעקב אחר נורות אזהרה המאפשרים ניהול דינמי ומעקב אחר מקורות יציבים ומגוונים, שליטה ופיקוח על מצב הנזילות והתפתחות מגמות.

מדיניות ניהול סיכון הנזילות מהווה חלק אינטגרלי מהניהול העסקי האסטרטגי של קבוצת לאומי והיא מותאמת לדרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 342 בנושא "ניהול סיכון נזילות" וגם לדרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא "יחס כיסוי הנזילות" ודרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222 בנושא: "מימון יציב נטו", המאמצות את המלצות ועדת באזל 3, תוך ביצוע התאמות למשק הישראלי.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא "יחס כיסוי הנזילות", נועדה להבטיח שתאגיד בנקאי יחזיק מלאי הולם של נכסים נזילים באיכות גבוהה לא משועבדים, המורכב ממזומן או מנכסים שניתן להמירם למזומן בשווקים פרטיים ללא אובדן ערך או עם אובדן ערך קטן, על מנת לענות על צרכי הנזילות של התאגיד הבנקאי בתרחיש קיצון של נזילות הנמשך 30 ימים.

במסגרת ההוראה נקבע אופן החישוב של יחס כיסוי הנזילות לרבות: הגדרת המאפיינים ודרישות תפעוליות ל"מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה" ומקדמי הביטחון בגנים (המונה), וכן הוגדר תזרים המזומנים היוצא נטו הצפוי בתרחיש הקיצון המוגדר בהוראה עבור 30 הימים הקלנדריים הבאים (המכונה). התזרים היוצא נטו כולל, בין היתר: משיכה של פיקדונות מסוגים שונים בהתאם למקדמי היציאה שנקבעו בהוראה, ניצול של מסגרות אשראי שהועמדו על ידי הבנק ועוד, בניכוי פירעונות צפויים במהלך החודש של אשראי שהבנק העמיד בהתאם למקדמי ההחזר שנקבעו בהוראה.

בהתאם לכך, שינויים בהיקף הנכסים הנזילים או בהרכבם, שינויים בהיקף הפיקדונות בכל אחד מסוגי הפיקדונות המוגדרים בהוראה, שינויים בהיקף ותמהיל האשראי, שינוי בהיקף תמהיל הנגזרים וכן שינויים בהיקף מסגרות האשראי והערבויות, מולם יש לשמור נזילות, יכולים להביא לשינוי יחס כיסוי הנזילות של הבנק.

הדרישה הרגולטורית הינה לעמוד ביחס כיסוי נזילות של 100% לפחות.

יחס כיסוי הנזילות נמצא בשימוש שוטף על בסיס יומי כדי לסייע בניטור ובקרה אחר סיכון הנזילות. הדיווח על יחס כיסוי הנזילות להנהלה הבכירה מבוצע לפחות אחת לחודש ולדירקטוריון לפחות אחת לרבעון. בהתאם לדרישת ההוראה, במצבי קיצון תוגבר התדירות לדיווח שבועי ואף יומי. במקרים מיוחדים יימסר דיווח מיידי להנהלה הבכירה ולדירקטוריון.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222 בנושא "יחס מימון יציב נטו", דורשת מהתאגידים הבנקאיים לשמור על פרופיל מימון יציב בהתאם להרכב נכסיהם ופעילויותיהם החוץ מאזניות. שמירה על מבנה מימון בר קיימא לאורך זמן נועדה להפחית את הסיכונים ששיבושים במקורות המימון הקבועים של התאגיד הבנקאי ישחקו את מצב הנזילות שלו באופן שיגביר את הסיכון שלו לכשל ויוביל לתרחיש מערכתי רחב יותר.

הדרישה הרגולטורית הינה לעמוד ביחס מימון יציב נטו של 100% לפחות. יש לדווח על יחס המימון היציב נטו להנהלה הבכירה ולדירקטוריון לפחות אחת לרבעון.

החל מיום 1 בינואר 2023 יישם הבנק לראשונה עדכונים הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 221 ו-222 ביחס לטיפול בעסקאות החלף מטבע שאינן עסקאות הפרשים בכלל המטבעות (בהתאם לעדכון, תזרים המזומנים מוצג החל מהרבעון הראשון לשנת 2023 על בסיס ברוטו) וקו אשראי מתחדש. בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221, בתחילת מאי 2023 קבל הבנק את אישור בנק ישראל להכיר ביחס כיסוי הנזילות בכספים לצרכים תפעוליים (להלן: "פיקדונות תפעוליים"), אישור זה של בנק ישראל נכנס לתוקף מיום קבלתו.

בנוסף למדידת יחס כיסוי הנזילות הרגולטורי, מנוהל בבנק מודל פנימי לאמידת סיכון הנזילות תחת מגוון תרחישים המתייחסים למצבי שוק שונים הנוגעים לכלל המערכת הבנקאית וללאומי באופן ספציפי. התרחישים בוחנים כי האמצעים הנזילים העומדים לרשות הבנק בכלל המטבעות ובמט"ח בנפרד, מספקים בכדי לענות על כל צורכי הנזילות בתרחישי קיצון של נזילות הנמשכים ברצועות זמן שונות. המודל מבוסס על הערכת איכות ופיזור תיק הנכסים ומשתמש במקדמי ביטחון הולמים שנבחנו על בסיס היסטורי בהתאם לרמות הסיכון, לסיפור התרחיש ובהתבסס על חוות הדעת של הגורמים המקצועיים. בנוסף, המודל מעריך את היציבות של פיקדונות הציבור בהתאם למאפייני הלקוחות ולהערכות הגורמים העסקיים.

לאומי שומר על רמת נזילות נאותה, באמצעות השקעת תיק הנוסטרו בנכסים איכותיים ומפוזרים בשקלים ובמט"ח, אשר תאפשר לו לעמוד בצורכי הנזילות במגוון תרחישי קיצון, ובאמצעות מדיניות גיוס של מקורות יציבים ומגוונים ולטווחי זמן שונים, בדגש על גיוס פיקדונות מקמעונאים וכן גיוס של אג"ח לתקופות ארוכות.

לבנק קיימת תכנית מגירה לזיהוי מוקדם וטיפול במשבר נזילות אשר כוללת מערכת סימני אזהרה אשר יכולים להעיד על שינוי במצב הנזילות של הבנק.

יחס כיסוי הנזילות הממוצע לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2023 הינו ללא שינוי מהותי בהשוואה ליחס כיסוי הנזילות הממוצע לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2023.

ברבעון השלישי לשנת 2023 יחס ה-LCR במט"ח ובכלל המטבעות היה גבוה מהדרישה הרגולטורית.

מלחמת "חרבות ברזל"

מאז פרוץ המלחמה מתבצע ניטור מוגבר של מצב הנזילות של הבנק בכפוף לתרחישים השונים. נכון למועד פרסום הדוח, למלחמה לא היתה השפעה מהותית על יחסי כיסוי הנזילות של הבנק.

יחס כיסוי הנזילות - טבלת גילויים עיקריים (LOI)

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום						
31 בדצמבר 2022		30 בספטמבר 2022		30 בספטמבר 2023		
סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ^(א)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ^{(א)(ד)}	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ^(ב)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ^{(א)(ד)}	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ^(ב)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ^{(א)(ד)}	
במיליוני ש"ח						
190,351		187,627		162,831		1 סך הנכסים הנזילים באיכות גבוהה (HQLA)
תזרימי מזומנים יוצאים						
15,891	221,309	16,593	217,868	15,240	234,205	2 פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים
3,004	60,080	3,101	62,013	2,846	56,918	3 מזה: פיקדונות יציבים
10,856	93,519	11,877	102,007	9,534	81,962	4 פיקדונות פחות יציבים
2,031	67,710	1,615	53,848	2,860	95,325	4א פיקדונות לתקופה העולה על 30 יום
175,069	244,097	173,502	243,725	148,470	219,375	5 מימון סיטונאי בלתי מובטח
-	-	-	-	3,525	14,098	6 מזה: פיקדונות לצרכים תפעוליים ופיקדונות ברשתות של תאגידים בנקאיים שיתופיים
175,067	244,095	173,469	243,692	143,250	203,582	7 מזה: פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
2	2	33	33	1,695	1,695	8 מזה: חובות לא מובטחים
12,167	78,978	11,297	77,357	136,009	207,011	10 דרישות נזילות נוספות
5,025	5,025	4,787	4,787	127,632	127,632	11 מזה: תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
7,142	73,953	6,510	72,570	8,377	79,379	13 קווי אשראי ונזילות
1,805	1,805	763	763	657	657	14 מחויבויות מימון חוזיות אחרות
1,890	65,803	1,891	63,865	2,142	74,319	15 מחויבויות מימון מותנות אחרות
206,822	-	204,046	-	302,518		16 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
תזרימי מזומנים נכנסים						
-	1,420	-	1,219	-	1,410	17 הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)
57,873	86,831	53,007	79,062	51,482	72,663	18 תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
3,735	14,994	3,863	15,093	125,397	132,296	19 תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
61,608	103,245	56,870	95,374	176,879	206,369	20 סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים
190,351		187,627		162,831		21 סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
145,214		147,176		125,639		22 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
131%		127%		130%		23 יחס כיסוי הנזילות (%)

- (א) ערכים לא משוקללים יחושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים).
- (ב) ערכים משוקללים יחושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס יוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים).
- (ג) ערכים מתואמים יחושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס יוצא ו-(2) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 ב וברמה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים).
- (ד) הערכים מחושבים על בסיס ממוצע ברמת הבנק של 74 תצפיות יומיות במהלך הרבעון השלישי לשנת 2023 (76 תצפיות במהלך הרבעון השלישי לשנת 2022 ו-73 תצפיות במהלך הרבעון הרביעי לשנת 2022).

יחס מימון יציב נטו

יחס מימון יציב נטו (NSFR) הוראה 222 - יחס מימון יציב נטו נועד לשפר את עמידות פרופיל סיכון הנזילות של התאגידים הבנקאיים בטווח הארוך באמצעות דרישה מתאגידים בנקאיים לשמור על פרופיל מימון יציב בהתאם להרכב נכסיהם ולפעילויותיהם החוץ מאזניות. היחס מגביל הסתמכות יתר של התאגידים הבנקאיים על מימון סיטונאי קצר טווח. המדידה, הן במאוחד והן בסולו מתבצעת אחת לרבעון והדרישה הרגולטורית היא לעמוד ביחס של 100%.

יחס מימון יציב נטו - טבלת גילויים עיקריים (LQ2)

30 בספטמבר 2023				
ערך משוקלל	ערך לא משוקלל לפי תקופות לפרעון			
	שנה או יותר	משישה חודשים עד שנה	עד שישה חודשים	ללא מועד פרעון
במיליוני ש"ח				
				פריטי מימון יציב זמין (AFS)
79,869	12,727	-	-	1 הון: 67,142
67,142	-	-	-	2 הון פיקוחי 67,142
12,727	12,727	-	-	3 מכשירי הון אחרים -
216,286	6,283	28,249	200,865	4 פקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים: -
73,821	1,634	5,624	70,362	5 פקדונות יציבים -
142,465	4,649	22,625	130,503	6 פקדונות פחות יציבים -
97,874	9,300	20,108	278,462	7 מימון סיטונאי: -
6,920	-	-	13,841	8 פקדונות לצרכים תפעוליים -
90,954	9,300	20,108	264,621	9 מימון סיטונאי אחר -
-	647	-	945	10 התחייבויות עם נכסים תואמים בעלי תלות הדדית -
12,429	9,064	6,731	4,642	11 התחייבויות אחרות: -
-	-	2,267	-	12 התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו -
12,429	9,064	6,731	4,642	13 כל יתר ההתחייבויות וההון שלא נכללו בקטגוריות לעיל -
406,458	-	-	-	14 סך מימון יציב זמין -
-	-	-	-	פריטי מימון יציב נדרש (RSF)
5,177	-	-	-	15 סך נכסים נזילים באיכות גבוהה לפי יחס מימון יציב נטו (HQLA) -
-	-	-	-	16 פקדונות המוחזקים במוסדות פיננסיים אחרים למטרות תפעוליות -
305,309	297,840	25,045	111,817	17 הלוואות וניירות ערך הנפרעים כסדרם: 30
179	-	-	1,785	18 הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 1 -
8,661	4,553	124	26,974	19 הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שאינן מובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה שאינם ברמה 1 והלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שאינן מובטחות -
184,575	157,481	23,692	77,741	20 הלוואות ללקוחות סיטונאיים שאינם פיננסיים הנפרעות כסדרן, הלוואות ללקוחות קמעונאיים ולעסקים קטנים, והלוואות לריבונות, לבנקים מרכזיים ולשירות סקטור ציבורי, מזה: -
-	-	-	-	21 עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 -
104,238	128,676	608	329	22 הלוואות לדיור המובטחות במשכנתא שנפרעות כסדרן, מזה: -
22,772	33,248	175	60	23 עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 -
7,656	7,130	621	4,988	24 ניירות ערך שאינם בכשל ושאנם כשירים להיחשב נכסים נזילים באיכות גבוהה, לרבות מניות נסחרות בבורסה -
-	647	-	945	25 נכסים עם הקבלה להתחייבויות בעלות תלות הדדית -
25,058	-	-	-	26 נכסים אחרים: -
-	-	-	-	27 סחורות הנסחרות פיזית, לרבות זהב -
5,401	6,354	-	-	28 נכסים שהופקדו כבטחון ראשוני לחוזי נגזרים והעמדות לטובת קרן למימון כשל (default fund) של צדדים נגדיים מרכזיים (CCPs) -
731	2,998	-	-	29 נכסים בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו -
465	465	-	-	30 התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו לפני ניכוי בטחונות משתנים שהופקדו -
18,461	7,030	252	2,016	31 כל יתר הקטגוריות של הנכסים שלא נכללו בקטגוריות לעיל 9,163
8,694	189,930	-	-	32 פריטים חוץ מאזניים -
344,237	-	-	-	33 סך המימון היציב הנדרש (RSF) -
118%	-	-	-	34 יחס מימון יציב נטו (NSFR) (באחוזים) -

הבנק קבע מגבלות פנימיות לנושא יחס מימון יציב נטו המצטרפות לניהול המגבלות בקשר עם ניהול סיכון הנזילות. יחס המימון היציב נטו בלאומי נשען על מקורות יציבים ונכסים איכותיים. ההון הפיקוחי המוכר לפי הוראה 222 עומד על 67.1 מיליארד ש"ח ובתוספת של 12.8 מיליארד ש"ח מכשירי הון, מהווים יחד כ-79.9 מיליארד ש"ח. סכום זה מקבל יחס מימון יציב של 100%.

פיקדונות קמעונאיים יציבים ולא יציבים המקבלים יחס מימון יציב של 90% ומעלה, עומדים על סכום של 235.4 מיליארד ש"ח, כאשר סך הכל אשראי לציבור במאזן עומד על כ-417.3 מיליארד ש"ח, כלומר כ-56% מהאשראי במאזן מממונים מפיקדונות לא סיטונאיים.

בנוסף סך נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 1 לפי הוראה 222, המקבלים יחס מימון יציב נדרש של 5% או פחות, עומד על כ-172.5 מיליארד ש"ח, המהווים כ-25% מהנכסים במאזן.

למידע נוסף אודות סיכון הנזילות והמימון ומדיניות ניהול סיכון הנזילות ראה חלק 7 בדוח השנתי על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2022.

30 בספטמבר 2022					
ערך משוקלל	ערך לא משוקלל לפי תקופות לפרעון				
	שנה או יותר	משישה חודשים עד שנה	עד שישה חודשים	ללא מועד פרעון	
במיליוני ש"ח					
פריטי מימון יציב זמין (AFS)					
72,736	12,745	-	-	59,991	1 הון:
59,991	-	-	-	59,991	2 הון פיקוחי
12,745	12,745	-	-	-	3 מכשירי הון אחרים
202,439	7,146	11,093	201,712	-	4 פקדונות קמעונאיים מייחידים ומעסקים קטנים:
73,295	1,694	2,649	72,720	-	5 פקדונות יציבים
129,144	5,452	8,444	128,992	-	6 פקדונות פחות יציבים
104,287	14,383	24,811	287,517	-	7 מימון סיטונאי:
-	-	-	-	-	8 פקדונות לצרכים תפעוליים
104,287	14,383	24,811	287,517	-	9 מימון סיטונאי אחר
-	443	-	615	-	10 התחייבויות עם נכסים תואמים בעלי תלות הדדית
12,060	8,728	6,663	10,200	-	11 התחייבויות אחרות:
-	-	4,130	-	-	12 התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו
12,060	8,728	6,663	6,070	-	13 כל יתר ההתחייבויות וההון שלא נכללו בקטגוריות לעיל
391,522	-	-	-	-	14 סך מימון יציב זמין
-	-	-	-	-	פריטי מימון יציב נדרש (RSF)
2,853	-	-	-	-	15 סך נכסים נזילים באיכות גבוהה לפי יחס מימון יציב נטו (HOLA)
-	-	-	-	-	16 פקדונות המוחזקים במוסדות פיננסיים אחרים למטרות תפעוליות
275,541	244,727	26,775	129,091	45	17 הלוואות וניירות ערך הנפרעים כסדרם:
135	-	-	1,345	-	18 הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 1
8,292	4,593	584	22,712	-	19 הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שאינן מובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה שאינם ברמה 1 והלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן, הלוואות ללקוחות סיטונאיים שאינם פיננסיים הנפרעות והלוואות לריבונות, לבנקים מרכזיים ולישויות סקטור
156,646	111,495	19,416	104,055	-	20 ציבורי, מזה:
-	-	-	-	-	21 עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203
96,630	117,524	435	237	-	22 הלוואות לדיור המובטחות במשכנתא שנפרעות כסדרן, מזה:
22,652	30,785	106	67	-	23 עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203
13,838	11,115	6,340	742	45	24 ניירות ערך שאינם בכשל ושאינם כשירים להיחשב נכסים נזילים באיכות גבוהה, לרבות מניות נסחרות בבורסה
-	443	-	615	-	25 נכסים עם הקבלה להתחייבויות בעלות תלות הדדית
23,863	-	-	-	-	26 נכסים אחרים:
-	-	-	-	-	27 סחורות הנסחרות פיזית, לרבות זהב
3,883	4,568	-	-	-	28 נכסים שהופקדו כביטחון ראשוני לחוזי נגזרים והעמדות לטובת קרן למימון כשל (default fund) של צדדים נגדיים מרכזיים (CCPs)
1,061	5,190	-	-	-	29 נכסים בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו
923	923	-	-	-	30 התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו לפני ניכוי בטחונות משתנים שהופקדו
17,996	6,535	196	1,681	9,584	31 כל יתר הקטגוריות של הנכסים שלא נכללו בקטגוריות לעיל
7,536	166,549	-	-	-	32 פריטים חוץ מאזניים
309,793	-	-	-	-	33 סך המימון היציב הנדרש (RSF)
126%	-	-	-	-	34 יחס מימון יציב נטו (NSFR) (באחוזים)

31 בדצמבר 2022

ערך משוקלל	ערך לא משוקלל לפי תקופות לפרעון			ללא מועד פרעון	במיליוני ש"ח
	משישה חודשים עד שנה או יותר	משישה חודשים עד שנה	עד שישה חודשים		
פריטי מימון יציב זמין (AFS)					
74,702	12,884	-	-	61,818	1 הון:
61,818	-	-	-	61,818	2 הון פיקוחי
12,884	12,884	-	-	-	3 מכשירי הון אחרים
208,116	9,472	14,938	201,646	-	4 פקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים:
72,703	2,060	3,037	71,324	-	5 פקדונות יציבים
135,413	7,412	11,901	130,322	-	6 פקדונות פחות יציבים
105,254	12,603	21,966	300,223	-	7 מימון סיטונאי:
-	-	-	-	-	8 פקדונות לצרכים תפעוליים
105,254	12,603	21,966	300,223	-	9 מימון סיטונאי אחר
-	497	-	654	-	10 התחייבויות עם נכסים תואמים בעלי תלות הדדית
13,516	10,707	5,618	7,006	-	11 התחייבויות אחרות:
-	-	1,437	-	-	12 התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו
13,516	10,707	5,618	7,006	-	13 כל יתר ההתחייבויות וההון שלא נכללו בקטגוריות לעיל
401,588	-	-	-	-	14 סך מימון יציב זמין
פריטי מימון יציב נדרש (RSF)					
3,220	-	-	-	-	15 סך נכסים נזילים באיכות גבוהה לפי יחס מימון יציב נטו (HQLA)
-	-	-	-	-	16 פקדונות המוחזקים במוסדות פיננסיים אחרים למטרות תפעוליות
278,746	244,591	29,219	139,176	42	17 הלוואות וניירות ערך הנפרעים כסדרם: הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 1
55	-	-	553	-	18 הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה שאינם ברמה 1 והלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שאינן מובטחות
8,977	4,234	1293	27,304	-	19 הלוואות ללקוחות סיטונאיים שאינם פיננסיים הנפרעות כסדרן, לריבוניות, לבנקים מרכזיים ולישויות סקטור ציבורי, מזה: עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203
158,754	112,266	19,969	106,688	-	20 הלוואות ללקוחות קמעונאיים ולעסקים קטנים, והלוואות לריבוניות, לבנקים מרכזיים ולישויות סקטור ציבורי, מזה: עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203
-	-	-	-	-	21 הלוואות לדיור המובטחות במשכנתא שנפרעות כסדרן, מזה: עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203
99,171	120,596	435	231	-	22 ניירות ערך שאינם בכשל ושאנם כשירים להיחשב נכסים נזילים באיכות גבוהה, לרבות מניות נסחרות בבורסה
22,859	31,118	96	58	-	23 נכסים עם הקבלה להתחייבויות בעלות תלות הדדית
11,789	7,495	7,522	4,400	42	24 נכסים אחרים:
-	497	-	654	-	25 סחורות הנסחרות פיזית, לרבות זהב
23,284	-	-	-	-	26 נכסים שהופקדו כביטחון ראשוני לחוזי נגזרים והעמדות לטובת קרן למימון כשל (default fund) של צדדים נגדיים מרכזיים (CCPs)
4,011	4,719	-	-	-	27 נכסים בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו
-	2,084	-	-	-	28 התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו לפני ניכוי בטחונות משתנים שהופקדו
389	389	-	-	-	29 כל יתר הקטגוריות של הנכסים שלא נכללו בקטגוריות לעיל
18,237	6,547	212	1,694	9,784	30 פריטים חוץ מאזניים
7,704	170,110	-	-	-	31 סך המימון היציב הנדרש (RSF)
312,954	-	-	-	-	32 יחס מימון יציב נטו (NSFR) (באחוזים)
128%	-	-	-	-	34

חלק 8 - סיכון תפעולי

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים.

קבוצת לאומי פועלת במגוון רחב של פעילויות פיננסיות ולפיכך חשופה לסיכונים תפעוליים הכוללים, בין היתר, סיכונים אבטחת מידע וסייבר, סיכונים טכנולוגיים, סיכונים המשכיות עסקית וסיכונים מעילות והונאות.

תפיסת ניהול הסיכון הינה בהלימה לאסטרטגיית קבוצת לאומי, מהווה בסיס להגדרת סובלנות הסיכון, לאופן ניהול הסיכון והממשל התאגידי ולקביעת המיקוד והדגשים בתהליכי ניהול הסיכונים התפעוליים, ומאפשרת ניהול סיכונים מושכל וממוקד תוך תעדוף משימות ומשאבים.

במהלך תשעת החודשים הראשונים של 2023 לא חלו שינויים מהותיים במבנה הממשל התאגידי, במדיניות ובמסגרת ניהול הסיכון התפעולי.

ההון הרגולטורי הנדרש בגין סיכונים תפעוליים מחושב על בסיס הגישה הסטנדרטית בהוראת מדידת הלימות ההון של הפיקוח על הבנקים. נציין כי בנק ישראל פרסם עדכון להוראה זו המאמצת את הוראת באזל.

להרחבה ופרטים בגין שינויים רגולטוריים במהלך תשעת החודשים הראשונים של 2023 ושינויים צפויים בנוגע למדידת הלימות ההון ראה פרק הון והלימות ההון בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 30 בספטמבר 2023.

מלחמת "חרבות ברזל"

בעקבות מצב המלחמה, הבנק מבצע ניטור ומעקב שוטף אחר ההתפתחויות, שומר על ניהול סיכונים מוקדם תוך בחינה מתמדת של האירועים ודרכי הפעולה, על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות, ככל שיידרש וזאת בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 355 בנושא ניהול המשכיות עסקית ומדיניות הבנק בנושא זה.

לאומי פועל בהתאם לתכניות ההמשכיות העסקית וממשיך לספק שירותים פיננסיים באמצעות מערך הסניפים (ובכלל זה סניפים ניידים ייעודיים), המוקדים הטלפוניים ופלטפורמות דיגיטליות.

סיכון אבטחת מידע וסייבר

ממשיכה מגמת העלייה בתקיפות סייבר על ארגונים פיננסיים בארץ ובעולם ועל גופי שרשרת האספקה של ארגונים אלו. פרוץ המלחמה הוביל לעלייה נוספת בתקיפות ובסיכון, ובעקבות זאת לאומי העלה את ההיערכות.

לא היו תקיפות ישירות על לאומי, למעט ניסיונות מניעת שירות (DDOS) על אתרי הבנק בדיגיטל. ניסיונות אלו היו ללא כל השפעה ומיעוטם עם השפעה זניחה על השרות.

מאפייני התקיפה הפוטנציאליים מגוונים וביניהם תקיפות כופרה, ניסיונות פשינג והנדסה חברתית. החשיפה לסבירות התממשות אירוע סייבר עולה בין היתר כתוצאה משימוש גובר של לקוחות בערוצים דיגיטליים ועבודה של עובדים וספקים מרחוק.

לאומי נוקט במספר צעדים להפחתת הסיכונים ובכלל זה: יישום בקורות מונעות ומגלות, ביצוע סקרי אבטחת מידע, הגברת הניטור לשם הסרת אתרים מתחזים, הידוק תהליכי ניהול ובקרת הרשאות והעלאת מודעות עובדים להנחיות אבטחת מידע.

במהלך תשעת החודשים הראשונים של 2023 לא התגלו אירועי סייבר שהשפיעו על הדוחות הכספיים של לאומי.

סיכונים טכנולוגיים

לאומי מייחס חשיבות רבה לכך שהתשתית הטכנולוגית המשרתת את לקוחותיו ועובדיו תאפשר זמינות ורציפות עסקית ותפעולית, ומשקיע לשם כך משאבים רבים. הבנק פועל על פי מדיניות מוצר חדש אשר מתווה את תהליכי ניהול הסיכונים הכרוכים בהכנסת מוצרים חדשים ובכלל זה יוזמות טכנולוגיות וחדשנות.

לאומי מיישם תכנית עסקית-טכנולוגית לצורך השגת יעדי העסקיים בשנים הבאות. התכנית מנוהלת במסגרת ממשל תאגידי הדוק.

הונאות

הרחבת השימוש בדיגיטל עלולה להביא לעלייה בחשיפה לסיכונים הונאות הן בהיבט גניבת זהות וגניבת כספים והן בהיבט פגיעה בתפקודיות, חשיפת פרטי לקוחות ושימוש לרעה במידע. מצב המלחמה עלול להוביל לעלייה נוספת בחשיפה לסיכונים הונאות. לאומי משקיע משאבים רבים בזיהוי והפחתה של סיכונים אלו בפעילות שוטפת ובפעילות ניטור ממוקדת.

סיכון המשאב האנושי

השינויים בסביבה העסקית והבנקאית משפיעים באופן רחבי גם על עולמות ניהול ההון האנושי, בין היתר לאור הצורך להתאים ולשמר את כח האדם, תוך רתימה ויצירת מחוברות בקרב העובדים. לאומי נקט במספר דרכים להתמודדות עם הסיכון.

בעקבות המצב הביטחוני, מתווה העבודה ההיברידית הקיים הורחב מעבר ליום בשבוע, תוך מעקב שוטף אחר נוכחות העובדים ובהתאמה לצרכים העסקיים והארגוניים.

למידע נוסף אודות הסיכון התפעולי ופירוט מוקדי הסיכון העיקריים בסיכון התפעולי ראה פרק סיכון תפעולי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

חלק 9 - סיכון אקלים וסביבה

לעניין סיכון אקלים וסביבה - ראה פרק סיכון אקלים וסביבה בדוח הדירקטוריון ליום 31 בדצמבר 2022 ופרק סביבה בדוח סביבה, חברה וממשל תאגידי (ESG) של הבנק לשנת 2022.

חלק 10 - מידע נוסף על סיכונים אחרים

סיכון רגולציה

סיכון רגולציה הוא הסיכון ששינויים שיבוצעו בחקיקה וברגולציה ישפיעו על היקף ההכנסות וההוצאות של הקבוצה, ההון, תחומי הפעילות של הקבוצה או הסביבה העסקית בה היא פועלת.

קבוצת לאומי פועלת בסביבה רגולטורית מורכבת ורב תחומית. שינויים מהותיים ומתמשכים בתחומי רגולציה מגוונים מחייבים היערכות מתאימה ומתמשכת בפעילות הבנק.

בעת האחרונה הושם עיקר הדגש על הוראות בתחומים הבאים:

הוראות שעניינן קידום תחרות במגזר הפיננסי לרבות בתחומי הבנקאות הפתוחה והתשלומים, הוראות בקשר עם יחסי בנק-לקוח וקונדקט לרבות ביחס לתחום העמלות, הוראות מתחום ניהול הסיכונים לרבות סיכונים סביבה, חברה וממשל (ESG) וסיכונים איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור, והוראות הנוגעות להגנת הפרטיות ואבטחת מידע.

בנוסף, מקודמות מספר יוזמות חקיקה הנמצאות בשלבים מקדמיים בהקשרים שונים הנוגעים לפעילות הבנקים בישראל, בין היתר, הגבלת סכומי עמלות עבור שירותים מסוימים, הטלת מס ייעודי בגין רווחים עודפים, הגבלת הפער בין הריבית על אשראי לבין הריבית על פיקדונות והסמכת נגיד בנק ישראל לקבוע את שיעור הריבית על פיקדונות ויתרות זכות בעו"ש.

בנוסף, על רקע מלחמת חרבות ברזל והשלכותיה על האוכלוסייה, המשק והכלכלה בישראל, ובתוך כך על משקי הבית והעסקים, קבעו הפיקוח על הבנקים ורגולטורים נוספים, שורה של צעדים רגולטוריים, ובהם התאמות, הקלות ודחיות מועדים בהוראות רגולטוריות שונות, במטרה להבטיח המשכיות עסקית ומתן שירותים רציף על ידי המערכת הבנקאית בהתאמה למגבלות המצב הביטחוני, וכן לצורך הענקת הסיוע הנדרש ללקוחות המערכת הבנקאית, תוך רגישות מוגברת לצרכי הלקוחות והקשיים עמם הם מתמודדים. כמו כן אושרו בחקיקה הסדרים שונים שנועדו לתת מענה לצרכי המשק, אוכלוסיות מסוימות והציבור בתקופת המלחמה ולחלקם יש השפעה על פעילות הבנק.

מגמות ושינויים אלה משפיעים וצפויים להשפיע בשנים הקרובות על המערכת הבנקאית בישראל. הבנק פועל לניטור ואיתור הוראות הרגולציה הרלוונטיות, בוחן את היערכותו לתנאי השוק המשתנים, להגברת התחרות והשקיפות, לכניסתם של שחקנים חדשים לתחומי הבנקאות הקלאסיים, לשימוש במאגרי המידע והנתונים של לקוחות הבנק על ידי גופים חוץ-בנקאיים, וכן למתן הצעות ערך מתאימות ללקוחות הבנק. במקביל, הרגולציה גורמת לשחיקה בהכנסות, לגידול בהוצאות הנדרשות לשם עמידה בהוראות הרגולציה, ולצורך בשיפור מתמיד ברמת השירות והחדשנות.

לפירוט נוסף ראה פרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח ממשל תאגידי ליום 30 בספטמבר 2023.

סיכון מוניטין

סיכון מוניטין הינו הסיכון לפגיעה באמון של בעלי עניין שונים בבנק לאומי (לקוחות, בעלי מניות, מחזיקי אג"ח וכו'), זאת כתוצאה מהתנהגות, פעולה, או הימנעות מפעולה של הקבוצה, נושאי משרה בקבוצה, העובדים או מעורבים אחרים. סיכון מוניטין מתייחס לתפיסותיהם של בעלי המניות, בעלי העניין, הציבור, מעצבי דעת הקהל והתקשורת, בין אם מתבססות על עובדות ובין אם אחרת. סיכון המוניטין הינו דינאמי ומשתנה בין נושאים שונים ואוכלוסיות שונות.

סיכון אסטרטגי

התעשייה הפיננסית והסקטור הבנקאי חווים שינויים משמעותיים המשפיעים על הסיכון האסטרטגי ומחייבים התאמת המודל העסקי, ובהם: כניסת שחקנים חדשים כדוגמת חברות טכנולוגיה גדולות, חברות פינטק, חברות ביטוח, חברות אשראי חוץ בנקאי ובנקים דיגיטליים, שינויים רגולטוריים התומכים בעידוד התחרות כדוגמת מאגר נתוני אשראי, ניווד בין בנקים ויוזמת בנקאות פתוחה. ראוי לציין כי בעוד השינויים הרגולטוריים, לעיתים, מגבילים את פעולותיהם של הבנקים, הם במקרים רבים אינם חלים על מתחרים כגון חברות הביטוח, הפינטקים וחברות הטכנולוגיה המבוססות כדוגמת אפל וגוגל.

התכנית האסטרטגית של הבנק הינה תלת שנתית ומאשרת על ידי ההנהלה והדירקטוריון. התכנית האסטרטגית נקבעת לאחר קיום תהליך מקיף של בחינת מגמות ושינויים בסביבה העסקית, בסביבת התחרות, בסביבה הטכנולוגית והעדפות הלקוחות, ובמטרה לזהות ולאתר איומים והזדמנויות. כמו כן, מבוצע תהליך ריענון אסטרטגי שנתי, במסגרתו נבחנות המגמות החיצוניות המרכזיות והשפעותיהן האפשריות על לאומי הסיכון האסטרטגי מנוהל על ידי דירקטוריון והנהלת הבנק בסיוע חטיבת האסטרטגיה, דיגיטל ודאטה.

סיכון מאקרו כלכלי

לעניין סיכון מאקרו כלכלי – ראה חלק 1 לעיל – הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר. למידע נוסף בנושא סיכון ציות, משפטי, מודלים, מוניטין וסיכון הבנקאות ההוגנת (Conduct), ראה חלק 10 בדוח השנתי על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2022.

KM	Key Metrics
OV	Overview
CC	Capital Composition
LR	Leverage Ratio
CR	Credit Risk
CCR	Counterparty Credit Risk
MR	Market Risk
LIQ	Liquidity